

ÖREBRO
TEOLOGISKA
HÖGSKOLA
en del av ALT

Muslimska lärjungar till Jesus

Litteraturstudium av insider movements i muslimsk kontext

Självständigt arbete i KM232, 15 hp
Rickard Cruz

Examinator: Torbjörn Aronsson
Handledare: Mats Larsson
Inlämningsdatum: 2019-04-01
Antal ord: 16 586

Abstract

This paper examines insider movements in Muslim contexts. The main interest is not to assess the legitimacy of such movements but hermeneutically examine their faith and practices in three main areas: How the gospel is presented, what the relationship looks like between repentance and religious identity and how new churches are being formed. The intention with the paper is to examine how the advocates for insider movements in Muslim contexts describe faith and practice in these three areas. This is done through a literature study of the anthology *Understanding Insider Movements*.

The result of the research is showing that the advocates for insider movements in muslim contexts have an evangelical view of the content of the gospel. When it comes to how the gospel is being presented the Quran is commonly used as a bridge to introduce people to the person of Jesus Christ. The advocates for insider movements in Muslim contexts encourage new followers of Jesus to retain a Muslim identity but emphasizes that a biblical understanding of Jesus have to be the guide line and superior to all former beliefs and practices. The churches that are being formed in these movements are small, decentralised and functions out of a high level of participation from all its members.

The in-depth analysis examines insider movements in Muslim contexts out of the four concepts exclusivism, inclusivism, pluralism and syncretism. It shows that theses movements are highly exclusivistic when it comes to the content of the gospel but have elements of inclusivism in their view of religion and the possibility for divine revelation in other religions than Christianity. Whether or not insider movements should be regarded as syncretistic is highly a matter of point of view.

This paper is the first one written on the subject in Swedish and hopefully it can be helpful in the ongoing conversation and continued research in Sweden.

Keywords: *insider movements, contextualisation, missiology, Islam, conversion*

Förkortningar

IM	insider movement
IMs	insider movements
IMM	insider movement i muslimsk kontext
IMMs	insider movements i muslimsk kontext

Innehåll

Kapitel 1: Introduktion	4
1.1 Inledning	4
1.2 Syfte	5
1.3 Problemformuleringar	5
1.4 Urval av material.....	6
1.5 Metod	6
1.6 Avgränsningar och definitioner	7
Kapitel 2: Forskningsöversikt.....	9
2.1 Forskningsläge	9
2.2 Teoretiskt perspektiv	12
Kapitel 3: Breddanalys	15
3.1 Hur presenteras evangeliet?	15
Sammanfattning	20
3.2 Hur förhåller sig omvändelse till religiös identitet?.....	21
Sammanfattning	28
3.3 Hur formas nya församlingar?	29
Sammanfattning	32
Kapitel 4: Fördjupad analys	34
4.1 Evangeliet.....	34
4.2 Omvändelse och religiös identitet.....	35
4.3 Församlingsliv.....	36
4.4 Sammanfattning	37
Kapitel 5: Avslutande kapitel.....	38
5.1 Diskussion kring metodval.....	38
5.2 Slutsatser och reflektioner.....	38
5.3 Förslag till fortsatt forskning.....	41
Källförteckning.....	42
Tryckta källor.....	42
Internet	42

Kapitel 1: Introduktion

1.1 Inledning

Islam tar allt större plats i samhällsdebatten med terroråd och flyktingströmmar som ett par av de bidragande orsakerna. Förhållningssättet till Islam med dess olika grenar debatteras av både politiker och teologer. Somliga menar att Islam är ett hot mot samhället som behöver bekämpas medan andra förespråkar gemenskap och dialog.

Utifrån ett missiologiskt perspektiv kan man konstatera att muslimska folkgrupper under i stort sett hela Islams historia har tillhört några av de mest svårnådda för kristen mission. Relationen mellan Kristendom och Islam har, under stora delar av historien, präglats av konflikt och det har generellt funnits en ovilja att ta till sig det kristna budskapet.

Sedan 2015 har det stora inflödet av flyktingar till Sverige medfört att andelen muslimer växer som aldrig förr. Enligt Pew Research Center var så många som 8,1 % av Sveriges befolkning muslimer år 2016. År 2050 beräknas andelen landa på mellan 11 % (vid helt stängda gränser) och 30 % (vid hög invandring).¹ En folkgrupp som länge ansetts vara svårnådd för kristen mission kommer alltså att under överskådlig framtid utgöra en av de största religiösa minoriteterna i Sverige. I samband med flyktingströmmarna har många svenska kyrkor och församlingar tagit emot människor med muslimsk bakgrund av vilka en del har börjat omfatta en kristen tro. Detta beskrivs oftast i termer av ”konvertering” och ”konvertiter” och i den offentliga debatten finns det en stark koppling till asylprocessen.

Parallellt med detta har ett nytt fenomen dykt upp i missionsrapporter. Under 2000-talet har det i olika delar av den muslimskt dominerade världen uppstått så kallade ”Jesusrörelser” bland människor med muslimsk bakgrund. Det har skett i en utsträckning som bedömare menar är utan motstycke under hela Islams historia. En forskare som har rapporterat om detta är den Sydstatsbaptistiske missionären och missionsforskaren David Garrison som har kartlagt 69 sådana rörelser.² Ett antal av dessa rörelser är så kallade *insider movements* (IMs) vilket innebär att muslimer börjar praktisera en tro på Jesus så som den beskrivs i Nya Testamentet, samtidigt som de bibehåller en muslimsk kultur och identitet. Detta fenomen är inte begränsat till den muslimska kontexten även om de flesta exempel som rapporteras kommer därifrån. 2014 bedömdes 6,5 miljoner människor bekänna sig till en tro och

¹ Europe's Growing Muslim Population, 2017, online: <http://www.pewforum.org/2017/11/29/europes-growing-muslim-population/>.

² Garrison 2014, 18.

efterföljelse av Jesus inom sin icke-kristna religiösa och kulturella kontext. 85 % av dessa är antingen muslimer eller hinduer.³

Detta väcker frågor ur ett teologiskt perspektiv beträffande hur tro och praktik ser ut i dessa rörelser och hur den kristna kyrkan bör gensvara. Hittills finns inget skrivet på svenska i ämnet, vilket gör att den här studien fyller ett uppenbart behov. Att beskriva, analysera och diskutera förekomsten av IMs bland muslimer är relevant ur minst två perspektiv. För det första är det av intresse ur ett internationellt missionsteologiskt perspektiv. Inom svenska kyrkor och missionsorganisationer finns många missionärer och medarbetare utsända till sådana områden där dessa rörelser nu börjar förekomma. Hur ska de förhålla sig? Ska IMs ses som ett spontant fenomen eller en missionsstrategi? För det andra är undersökningen av intresse ur ett svenskt perspektiv där muslimer utgör en allt större religiös minoritet. Det finns inga rapporter om den här typen av rörelser varken i Sverige eller Europa och ingen vet heller om de kan komma att uppstå i framtiden. Oavsett vilket väcker IMs viktiga frågor i kyrkans möte med Islam och enskilda muslimer. Hur bör kyrkan gensvara till människor som vill följa Jesus men bli kvar i sin religiösa och kulturella kontext? Är konvertering nödvändig för tro och efterföljelse av Jesus? o.s.v. Den här studien kommer inte att kunna ge svar på sådana frågor men förhoppningsvis tillhandahålla en beskrivning och analys som ger förutsättningar för fortsatt samtal och forskning.

1.2 Syfte

Studiens syfte är att undersöka, och söka tydliggöra och förstå, teori och praktiker i IMMs. Den syftar även till att analysera hur förespråkarna av IMMs förstår sig själva i förhållande till kristen tro och till den omgivande muslimska kontexten. Studien syftar inte till att ta ställning till dessa rörelsers legitimitet.

1.3 Problemformuleringar

Utifrån det syftet har jag valt följande frågeställningar:

1. Hur presenteras *evangeliet* i IMMs?
2. Hur ser förhållandet ut mellan *omvändelse* och religiös identitet i IMMs?
3. Hur formas nya *församlingar* i IMMs?

³ Talman och Travis (red) 2015, xxxv.

1.4 Urval av material

Materialet som jag har valt att analysera är antologin *Understanding Insider Movements – Disciples of Jesus within diverse Religious Communities* med Harley Talman och John Jay Travis som redaktörer. Talman har arbetat som missionär under två årtionden i Arabvärlden och Afrika. Han har personlig erfarenhet av IMMs som tog sin början när han fick hjälpa ett antal muslimska byhövdingar att bli lärjungar till Jesus. Han har doktorerat i islamiska studier och undervisar internationellt om mission bland muslimer.⁴ Travis har tillsammans med sin fru, Anna Travis, bott en stor del av sitt liv i muslimska samhällen. De har arbetat med sociala projekt, bibelöversättning och har personliga erfarenheter av IMMs. Travis har doktorerat inom interkulturella studier och är fakultetsmedlem på Fuller Theological Seminarys School of Intercultural Studies.⁵

Detta är den första utgivna boken som beskriver IMs. Talman och Travis har samlat 69 texter av 53 olika författare som tar upp olika aspekter och frågeställningar i ämnet. Bland författarna finns även de som själva definierar sig som så kallade insiders. Andra är missionärer och missionsteologer med personlig erfarenhet av den typen av rörelser.

1.5 Metod

Jag har i den här studien valt att använda en hermeneutisk metod i form av ett litteraturstudium. Målet är således att beskriva, tolka och förstå teori och praktik i IMMs utifrån hur de själva beskriver det de gör och tänker. Vid en preliminär inläsning på materialet har jag landat i mina tre huvudsakliga frågeställningar som både är relevanta i ett missionsteologiskt perspektiv, men också centrala i det aktuella materialet. Inom ramen för denna C-uppsats finns det inte utrymme för fler frågeställningar. Jag har därefter tillämpat ett deduktivt förhållningssätt och undersökt materialet utifrån mina frågeställningar.

I boken *Praktiker med mening* problematiserar Roland Spjuth det moderna förhållningssättet till teori och praktik som menar att man först behöver lära sig något teoretiskt för att sedan tillämpa det praktiskt. Spjuth förespråkar istället en slags teologins cykel där praktiken föranleder teoretisk reflektion som i sin tur påverkar praktiken.⁶ Spjuth beskriver vidare den hermeneutiska metoden som en vetenskaplig metod som söker förstå och tolka människors egen bild av verkligheten.⁷ Detta blir ett verktyg i min breddanalys, som presenteras i kapitel 3. Målet med studien är att beskriva och analysera teori och praktik i IMMs på de områden som problemformuleringarna benämner. I analysen

⁴ Talman och Travis (red) 2015, xxvii.

⁵ Talman och Travis (red) 2015, xxviii.

⁶ Sahlberg och Spjuth (red) 2015, 7-8.

⁷ Sahlberg och Spjuth (red) 2015, 14.

av specifika praktiker är det många gånger svårt att fastställa huruvida teorin föregick praktiken eller tvärtom. Det är heller inte målet med den här studien.

Som teoretiskt perspektiv för den fördjupade analysen kommer jag att utgå från Chris Wright och hans bok *Den enda vägen? Jesus och religionerna*. Wright är en anglikansk präst och författare samt teologie doktor. Jag har valt att använda Wrights tre begrepp exklusivism, inklusivism och pluralism samt begreppet synkretism för att fördjupa analysen av resultaten från breddanalysen. Den fördjupade analysen innebär således att jag tillämpar begreppen från det teoretiska perspektivet för att analysera resultatet från breddanalysens tre frågeställningar. Jag beskriver det teoretiska perspektivet närmare i kapitel 2.

I det avslutande kapitlet diskuterar jag metodvalet, presenterar mina slutsatser och reflektioner utifrån studiens resultat samt ger förslag till fortsatt forskning.

1.6 Avgränsningar och definitioner

Den här studien är avgränsad till att beskriva IMMs. Även om materialet som jag analyserar ägnar det mesta av sitt utrymme att beskriva IMMs finns det vissa delar som redogör för liknande rörelser i andra religiösa miljöer – judisk kontext, buddhistisk kontext och hinduisk kontext. Dessa kommer jag inte att avhandla här. Förespråkarna för IMs använder sig av en del generella resonemang som inte är knutet till en specifik religiös miljö. Vissa av dessa resonemang kommer jag att beskriva och diskutera för att söka svar på mina frågor om IMMs.

Eftersom undersökningen av material sker utifrån ett deduktivt förhållningssätt kommer jag inte att beröra allt det som materialet tar upp utan kommer att utelämna de delar jag inte anser nödvändiga för att besvara frågeställningarna.

Jag har valt att undersöka och beskriva ett aktuellt fenomen utifrån hur de som är förespråkare och ledare i dessa rörelser själva uttrycker sig, resonerar och beskriver det som sker. Det finns en mängd kritiska artiklar skrivna som man skulle kunna undersöka men det är inte studiens syfte.

Det finns också olika definitioner av själva begreppet *insider movements*. I den här undersökningen kommer jag att utgå från Talman och Travis egen definition:

Multiplying networks of Jesus followers in insider-led fellowships where the Bible is obeyed as the word of God, spiritual transformation occurs, and insiders remain part of the families and socioreligious communities of their birth, bearing witness to Jesus, their risen Lord and Saviour.⁸

Självklart finns det en viss risk att förespråkarnas egen definition tenderar att idealisera snarare än beskriva verkligheten. Jag anser dock att det är berättigat att utgå från denna definition då undersökningens syfte är att hermeneutiskt beskriva och analysera IMMs utifrån hur förespråkarna förstår och

⁸ Talman och Travis (red) 2015, 9.

beskriver sig själva. Jag kommer dock i hela undersökningen förhålla mig kritiskt granskande till den valda definitionen.

Begreppet IMs skulle också ur ett sociologiskt perspektiv kunna definieras bredare men i den här studien används begreppet konsekvent i överensstämmelse med Travis och Talmans definition. I avsaknaden av ett tillräckligt gångbart uttryck på svenska har jag valt att använda det engelska uttrycket IMs utan översättning. Oftast kommer jag även att förkorta det. Alla citat från det engelskspråkiga materialet skrivs också ut utan översättning till svenska.

Kapitel 2: Forskningsöversikt

2.1 Forskningsläge

Hur tron på Jesus bör kontextualiseras i olika kulturer har varit ett omdebatterat ämne under hela kyrkans och missionens historia. Däremot råder det delade meningar om hur långt tillbaka man kan spåra tankegångarna om IMs. Förespråkarna menar att IMs går tillbaka till Nya Testamentets tid, vilket jag kommer att redogöra för i nästa kapitel. Andra menar att det är mer modernt fenomen.

Talman menar att den missionsvetenskapliga diskussionen under lång tid har skapat utrymme för det han kallar *insider movement paradigm* men att det är först från 80-talet och framåt som det har funnits faktiska exempel på IMs i mer modern tid.⁹

En milstolpe i den missionsvetenskapliga debatten på detta område var när Travis så kallade C1-C6-skala första gången publicerades 1998.¹⁰ Den publicerades i en artikel i *Evangelical Missions Quarterly* tillsammans med en artikel av Phil Parshall där den senare beskriver sina invändningar mot för stor kontextualisering i mission bland muslimer.¹¹ Parshall är doktor i missionsvetenskap med lång erfarenhet av kristen mission i muslimsk kontext.

Travis skala har blivit en slags allmän utgångspunkt i debatten om IMM. Både förespråkare och kritiker använder sig av skalan och på båda sidor av debatten anses den vara ett användbart verktyg för att tydliggöra olika förhållningssätt. C i Travis skala står för Christ-Centered Communities och är tänkt att vara en hjälp för att beskriva olika typer av församlingar i en muslimsk kontext.¹²

C1 representerar församlingar som använder sig av tydligt icke-muslimska, kristna uttryckssätt när det kommer till musik, liturgi och arkitektur. Gudstjänsterna hålls på annat språk än modersmålet hos den omgivande muslimska befolkningen. Skillnaden i C2 är att gudstjänsterna firas på modersmålet hos det omgivande muslimska samhället. C3 representerar församlingar som föredrar kulturella uttrycksätt (som musik, klädsel och konst) från den inhemska kulturen hellre än från västerländsk kristen kultur. Däremot undviker man uttryckssätt som kan uppfattas som ”muslimska”. När det kommer till religiös identitet definierar sig C1, C2 och C3 som kristna.

C4 representerar församlingar som inte undviker muslimska former (som religiös terminologi, högtider, namn, matregler, klädsel och böneformer). Vanligtvis undviker de begreppet ”kristen” på grund av det kulturella bagage som det medför och talar istället om sig själva som efterföljare till Isa¹³.

⁹ Talman och Travis (red) 2015, 12.

¹⁰ Travis 1998, 411-415.

¹¹ Parshall 1998, 404-410.

¹² Talman och Travis (red) 2015, 489.

¹³ Isa är Koranens arabiska namn på Jesus.

C5 beskriver gemenskaper av muslimer som följer Jesus som Herre och frälsare, tror på Bibeln som Guds ord men inte tar steget att lämna den religiösa och kulturella kontext som man fötts i. Genom att bli kvar i relation till familj och vänner söker man vägar för att dela med sig av sin tro på Jesus. C5 representerar den företeelse som ofta benämns IMMs.

C6 beskriver små och utspridda grupper av Jesustroende individer som är underjordiska, isolerade eller begränsade i sina möjligheter att mötas. De återfinns ofta i hårt kontrollerade muslimska miljöer vilket föranleder att de inte upplever sig ha något annat val än att hålla sin tro på Jesus hemlig. Precis som C5 handlar detta om troende som bekänner sig till Jesus som sin Herre och frälsare och som tror på Bibeln som Guds ord.¹⁴

I den kritiska artikeln av Parshall hyllas Travis för sin C-skala. Parshall beskriver hur han själv som missionär under lång tid har haft det C4 representerar som målbild. Han förhåller sig dock kritisk till C5 och menar att det måste definieras som synkretism. Det som Parshall framförallt kritiserar är förekomsten av kristna missionärer som konverterat till Islam för att sprida evangeliet medan IMs, av sina förespråkare, beskrivs som muslimer som börjar följa Jesus men förblir i sin muslimska identitet.¹⁵

2011 gavs en doktorsavhandling av Doug Coleman ut med titeln *A Theological Analysis of the Insider Movement Paradigm from Four Perspectives*. Coleman har analyserat artiklar skrivna av västerländska författare till försvar för IMs och i dessa undersökt religionsteologi, synen på uppenbarelse, soteriologi och ecklesiologi.

Garrison kom 2014 ut med boken *A wind in the house of Islam*. Där presenterar han resultatet av en omfattande undersökning som han tillsammans med sina medarbetare har utfört på så kallade *Jesus-rörelser* bland muslimer världen över. För att få definieras som rörelse i Garrisons undersökning behöver den bestå av minst 100 nya församlingar eller 1000 döpta personer med muslimsk bakgrund.¹⁶ Garrisons forskning omfattade hela den muslimskt dominerade världen och han kunde identifiera 82 sådana rörelser i samtliga 9 regioner som han delat upp undersökningen i (Nordafrika, Västafrika, Östafrika, den arabiska världen, den persiska världen, "Turkestan", västra Sydasien, östra Sydasien och den Indo-Malaysiska regionen).¹⁷ Två av dessa rörelser ägde rum under 1800-talet, 11 under 1900-talet och ytterligare 69 sedan år 2000 och framåt. Bedömningen är att totalt mellan två och sju miljoner människor har låtit döpa sig i någon av dessa rörelser.¹⁸ Garrison har genom sin forskning visat på en missiologisk händelseutveckling under 2000-talet som är utan motstycke.

¹⁴ Talman och Travis (red) 2015, 490-491.

¹⁵ Parshall 1998, 404-410.

¹⁶ Garrison 2014, 5.

¹⁷ Garrison 2014, 21.

¹⁸ Garrison 2014, 30.

Garrisons forskning är inte begränsad till IMMs utan kartlägger alla typer av så kallade jesusrörelser bland muslimer. Dock är en betydande del av de undersökta rörelserna IMMs vilket har gjort att det ofta hänvisas till Garrisons forskning i debatten.

I sin bok hänvisar Garrison till Travis C-skala och menar att det i de olika undersökta rörelserna finns alla sex typer av gemenskaper. Ett antal av de undersökta rörelserna var IMMs. Garrison problematiserar dock C-skalan och menar att individer och gemenskaper är mer dynamiska än vad en statisk skala påskiner och att det är vanligt att Jesustroende med muslimsk bakgrund över tid rör sig mellan olika delar av skalan.¹⁹

Från början hade Garrison en skeptisk inställning till IMMs, på grund av de brister han utgick ifrån fanns, men ändrade sig när han såg resultatet av sin undersökning.²⁰ Han skriver bland annat.

...many sincere Muslim-background followers of Christ may not fit into the predominant expressions of the Christian religion today. This is not to say that the Muslim-background follower of Christ can religiously practice both faiths, but rather that these movements may be forming new expressions of Christian faith that are distinct from the various other branches of Christianity around them.²¹

När *Understanding insider movements* gavs ut 2015 var det den första boken som publicerades i ämnet. Boken är en antologi med Talman och Travis som redaktörer. Under åren innan bokens utgivning hade man bland missionsvetare genom olika undersökningar blivit uppmärksam på förekomsten av IMs. Detta resulterade enligt redaktörerna till att många artiklar kom att skrivas och att en stor del av dessa författades av personer utan personlig erfarenhet av fenomenet. Talman och Travis antologi är således ett försök att ge ett inifrån-perspektiv i ämnet genom att de författare som bidragit antingen är insiders eller har personliga erfarenheter av att arbeta med IMs.²²

Understanding insider movements består av 69 texter av 53 olika författare som tar upp olika aspekter och frågeställningar i ämnet. Majoriteten av författarna är amerikaner med erfarenheter av mission i olika delar av världen. Ett antal av författarna är själva vad man skulle kunna kalla för insiders och några av dem fungerar som ledare i IMs på de platser där de verkar. Boken har en tydlig amerikansk, protestantisk och evangelikal²³ utgångspunkt. Utöver IMMs behandlar materialtet även IMs i judisk, buddhistisk och hinduisk kontext. Olika religiösa kontexter beskrivs ge unika förutsättningar och utmaningar för de IMs som växer fram.

William Dyrness kom 2016 ut med boken *Insider Jesus - Theological reflections on new christian movements*. Den är inte lika omfattande som *Understanding insider movements* men

¹⁹ Garrison 2014, 33-35.

²⁰ Talman och Travis (red) 2015, 22.

²¹ Garrison 2014, 33.

²² Talman och Travis (red) 2015, xxxi.

²³ För en sammanfattning av evangelical teologi se exempelvis den så kallade Lausannedeklarationen.

erbjuder ytterligare en beskrivning och analys av IMs. Dyrness sällar sig till förespråkarna av IMs. Han menar att uppkomsten av IMs inte handlar om en medveten strategi eller påverkan utifrån, utan snarare om inhemska impulser i olika folkgrupper, där dessa Jesusrörelser uppstår i ickekristna religiösa miljöer.²⁴

2.2 Teoretiskt perspektiv

Som teoretiskt perspektiv har jag valt Wright och hans bok *Den enda vägen? Jesus och religionerna*. Wright beskriver i boken tre olika synsätt till förhållandet mellan Jesus, kristendomen och de olika religionerna. Han benämner dessa synsätt exklusivism, inklusivism och pluralism. Wright är inte först med att använda dessa tre kategorier. 1982 användes de av Alan Race i boken *Christians and Religious Pluralism*. De användes också i en rapport som den anglikanska kyrkan tog fram 1984 och som Wright ofta hänvisar till.²⁵ Nedan följer en kort sammanfattning av hur Wright beskriver dessa begrepp.

Exklusivism eller Jesus exklusivt i centrum innebär enligt Wright ett synsätt där kristendomens anspråk anses vara sanna och att då andra religioner kommer med motstridiga anspråk behöver dessa förkastas som falska. Exklusivism innebär vidare en tro på Jesus som den ende Herren och frälsaren och att Gud på ett fullkomligt sätt har uppenbarat sig i och genom Bibeln som ses som Guds ord.²⁶ Wright är dock noga med att poängtera att det här inte handlar om en exklusiv attityd utan ett exklusivt synsätt på sanningen.²⁷ Bland de som förespråkar exklusivism finns det olika alternativa inriktningar, inte minst när det kommer till frågan om det finns någon möjlighet att Gud frälser människor genom Jesus trots att de inte hört budskapet om honom. Wright gör här tre delkategorier.

De som svarar *absolut inte*, menar att alla människor som inte fått höra evangeliet om Jesus och responderat genom tro och omvändelse står under Guds rättfärdiga dom.²⁸

De som svarar *kanske ja*, vill lämna dörren öppen för att Gud möjligen frälser människor genom en tro och omvändelse som bara han kan bedöma. Exempel på detta kan vara troende under Gamla testamentets tid, barn som dör tidigt eller människor med olika typer av funktionshinder. Detta kan enligt Wright också innefatta människor i andra religiösa sammanhang som vänder om till Gud. Det innebär dock inte att den aktuella religionen eller dess sakrament i sig är vägar till frälsning utan utgör endast sammanhanget vari en person genom Jesu offer blir frälst av Gud.²⁹

²⁴ Dyrness 2016, 4.

²⁵ Wright 2002, 187.

²⁶ Wright 2002, 45.

²⁷ Wright 2002, 47.

²⁸ Wright 2002, 52.

²⁹ Wright 2002, 59.

De som svarar *definitivt ja*, är betydligt mer optimistiska i sin hållning och menar att det kommer att finnas stora skaror av människor som aldrig har hört om Jesus under livet på jorden men som blir frälsta genom Jesu försoningsverk på korset.³⁰

Inklusivism eller Jesus inklusivt i centrum innebär enligt Wright ett synsätt där man håller med exklusivismen om att den kristna trons centrala anspråk är sanna. Skillnaden är att man har en betydligt mer positiv syn på andra religioner. Även om man håller fast vid att människor endast kan frälsas av Jesus menar man att Gud kan förmedla denna frälsning även genom andra religiösa religioner och traditioner. Wright är noga med att påpeka vad inklusivismen inte innebär. Den är inte att likställa med *universalism* som menar att alla människor en dag kommer att bli frälsta. Inklusivism är heller inte det samma som *synkretism* som innebär en sammansmältning mellan olika religioner. Inklusivismen likställer inte heller alla religioner som likvärdiga vägar till frälsning – det kallas *pluralism*.³¹ Under inklusivismen gör Wright två delkategorier.

För det första finns de som menar att det kan finnas *uppenbarelse i andra religioner men inte frälsning*. Det innebär inte att allt innehåll i andra religioner är sant och sanningen de bär kan många gånger också vara förvanskad. Jesus anses här vara helt central för frälsningen men andra religioner kan genom den uppenbarelse de innehåller leda människor till Jesus.³² Wright förklarar det på följande vis:

Med andra ord, när människor till slut ställs inför evangeliet om Jesus kommer de att känna igen den fullkomliga och frälsande sanning som deras tidigare religion hade inslag av eller pekade fram emot, om än på ett ofullständigt och dunkelt sätt. De kanske kommer att säga att Jesus till fullo infriar det som de längtade efter. Eller att Jesus besvarar frågor som de andra religionerna ställt men inte kunnat besvara på ett tillfredställande sätt. När de blir frälsta genom Jesus, och trots att de upplever en omvändelse, finns det ändå en länk kvar till deras religiösa förflutna, och det sker inte en total avsägelse.³³

För det andra finns det ett synsätt som Wright menar framförallt företräds av Katolska kyrkan. Här anser man att ärliga utövare av andra religioner ur ett kristet perspektiv kan ses som *anonyma kristna* även om de inte vet om det själva. Man håller dock fast vid kristendomens centrala plats och att det bara är Jesu försoningsverk på korset som kan frälsa människor. Enligt detta synsätt kan dock Gud frälsa människor genom Jesus i andra religioner utan deras egen vetskap. Gud använder då andra religioners sakrament för att utföra sin frälsning.³⁴

Pluralism eller Jesus i omloppsbanan är enligt Wright ett synsätt där Jesus och kristendomen fullt ut jämföras med andra religioner. Jesus är en av många alternativa vägar för att finna frälsning

³⁰ Wright 2002, 60.

³¹ Wright 2002, 69.

³² Wright 2002, 72.

³³ Wright 2002, 72.

³⁴ Wright 2002, 74-76.

från Gud.³⁵ Wright menar att exklusivismen och inklusivismen står betydligt närmare varandra än vad pluralismen gör med de båda förstnämnda. De två tidigare synsätten har det gemensamt att Jesus är i centrum medan Jesus i pluralismen endast är en väg bland flera. Detta innebär enligt Wright att man måste ge upp sanningsanspråken hos Jesus och i den kristna tron, eller i alla fall omtolka dem till den grad att de tappar innehåll.³⁶ Pluralismen tillämpar en relativistisk syn på sanningen där man placerar Gud i centrum och tänker sig att Jesus och alla andra religioner kretsar kring Gud som likvärdiga vägar till frälsning.³⁷

Utöver dessa tre kategorier som Wright ställer mot varandra har jag valt att även ta med begreppet *synkretism* och på så sätt vidareutveckla det teoretiska perspektivet något. Wright nämner synkretism endast i förbigående när han konstaterar att inklusivism och synkretism är olika saker och att synkretism innebär att smälta samman andra religioner med den kristna förståelsen av frälsning.³⁸ Då Wright inte ger en tillräckligt användbar definition i *Den enda vägen? Jesus och religionerna* väljer jag att utgå från Nationalencyklopedins definition.

Synkretism, religionsblandning, den företeelse då föreställningar och bruk från två eller flera religioner ingår en syntes. Då två kulturer möts kan troselement från båda hållen växa samman till en blandreligion (t.ex. föreningen av grekiskt och orientaliskt i hellenismen). Element från en äldre religion kan leva kvar i den nyare religionen, ofta omtolkade (t.ex. fornnordiska seder och bruk i kristendomen i Norden). Ofta ger den ena religionen svar på ett problem i den andra.³⁹

Jag är medveten om att synkretism är ett begrepp som är svårt att använda på ett objektivt sätt. När det kommer till exklusivism, inklusivism och pluralism finns det förespråkare för varje förhållningsätt. När det kommer till synkretism är det i de flesta sammanhang ett negativt laddat begrepp och det är ovanligt med tydliga förespråkare. Ur ett vetenskapligt perspektiv är det dock ett värdeneutralt begrepp som beskriver det fenomen när element från två eller flera religioner förenas och bildar en syntes. När jag använder begreppet synkretism för att tolka IMMs håller jag mig till den vetenskapligt värdeneutrala definitionen.

I min fördjupade analys i kapitel 4 kommer jag att använda mig av begreppen exklusivism, inklusivism, pluralism – och deras underkategorier – samt synkretism för att diskutera hur tro och praktik i IMMs förhåller sig till dessa.

³⁵ Wright 2002, 83.

³⁶ Wright 2002, 86.

³⁷ Wright 2002, 89.

³⁸ Wright 2002, 69.

³⁹ Nationalencyklopedin, synkretism. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/synkretism>

Kapitel 3: Breddanalys

I detta kapitel kommer jag att beskriva hur förespråkarna av IMMs själva beskriver tro och praktik på tre olika områden.

3.1 Hur presenteras evangeliet?

I fråga om evangeliet intresserar sig den här studien både av hur förespråkarna för IMMs beskriver själva innehållet i evangeliet och hur man rent praktiskt förmedlar sitt budskap. Jag kommer att börja med att belysa innehållet för att sedan succesivt komma in på den mer praktiska delen.

Förespråkarna för IMMs uttrycker vad som måste beskrivas som en tydligt evangelikal förståelse av evangeliet. Jesus beskrivs som helt unik och den enda vägen till frälsning. Man menar att människor behöver höra budskapet om Jesus för att kunna vända om och bli frälsta. John och Anna Travis skriver ”The gospel does not come out of thin air.”⁴⁰ De menar att evangeliet på något sätt behöver ta sig förbi en religiös barriär för att nå muslimer i ett nytt område. Vidare beskrivs Bibeln som Guds ord och det högsta rättesnöret för tro och liv.⁴¹

När man talar om att kontextualisera evangeliet i ett muslimskt sammanhang handlar det inte om att lägga till nya element. Snarare läggs fokus på att skala av det som man menar har lagts till evangeliet under historiens gång för att förmedla ett mer ursprungligt och bibliskt budskap. Kevin Higgins, missionär som doktorerat i interkulturella studier vid Fuller Theological Seminary, Richard Jameson, amerikansk teolog och missionär, och Talman beskriver det så här:

The goal in IMs is not to make the gospel easy, but to make it clear. No one advocates watering down the gospel. However, we do want to keep the gospel free from any extra additions that are sometimes added. Therefore the convictions guiding IMs may be compared to those of the Reformers who articulated the famous sola’s (sola means ’only’ or ’alone’). The gospel is about grace alone, through Christ alone, by faith alone. And the Scriptures alone are sufficient for life and doctrine, and sufficiently clear in what they teach about the essentials of the faith.⁴²

Det man framförallt vill skala bort är kopplingen till den västerländska civilisationen och kristendomen som religion. Rebecca Lewis, missionär bland muslimer i Asien, går så långt att hon hävdar att det är evangeliets integritet som står på spel. Hon hänvisar till Paulus ord om att evangeliet med tillägg i själva verket är ett annat evangelium. Lewis menar att evangeliet – för att förbli evangeliet –

⁴⁰ Talman och Travis (red) 2015, 461.

⁴¹ Talman och Travis (red) 2015, 26, 29, 34, 46, 50, 59, 76, 190, 226, 263, 269, 273, 275, 279, 282, 325, 396, 470, 514, 545, 548, 555, 559, 619.

⁴² Talman och Travis (red) 2015, 47.

bör förkunnas i alla folkgrupper utan några krav på att konvertera till kristendomen⁴³ eller som Ralph D. Winter uttrycker det. ”We preach Christ, not Christianity.”⁴⁴

Lewis menar också att man i många kulturer har fått lära sig att Jesus är en kulturspecifik frälsare för de kristna. Hon menar att det finns ett stort behov att förmedla budskapet att Jesus är hela världens frälsare och att han har förberett frälsning och välsignelse för varje folkgrupp och familj som vill börja följa honom.⁴⁵

Genom hela materialet finns en betoning att evangeliets innehåll är personen Jesus Kristus. När man i IMMs delar med sig av evangeliet till sin omgivning handlar det om att ge människor kunskap om Jesus och hjälpa dem in i en personlig erfarenhet av lära känna honom. Induktiva former för bibelläsning är centrala både i spridandet av evangeliet till nya människor och i hur man formar människor att bli lärjungar till Jesus.⁴⁶ Virginia Cobb, sydstatsbaptistisk missionär i Libanon, menar att evangeliets budskap handlar om erfarenheten av att ha fått möta Jesus – inte om doktriner. Cobb hävdar att alla kristna doktriner kom till för att förklara erfarenheten av Jesus och att man därför inte bör fokusera på att förmedla läror innan människor har fått erfara Jesus.⁴⁷

Ett återkommande tema är att använda sig av inkarnationen som teologisk princip för hur evangeliet bör förmedlas. Charles H. Kraft skriver ”The message is a person; the method is incarnation.”⁴⁸ Man menar att precis som Gud blev människa i Jesus behöver evangeliet förmedlas i varje kultur och folkgrupp och växa inifrån. För att beskriva det här förhållningssättet använder sig Kraft av bilden av ett träd:

Jesus spoke of our faith as a seed, not a tree. We have often taken our full-grown trees to other peoples, trees that were at home in our soil but are out of place in the new context. One of the things Jesus meant by picturing our faith as a seed is that the tree or bush that springs from that seed does not look like it came from another place. It flourishes inside, nourished by the new soil and water, and looks like it belongs.⁴⁹

Ett exempel på hur man menar att evangeliet bör inkarneras eller kontextualiseras är Mazhar Mallouhi. Han är en författare med arabisk bakgrund som definierar sig själv som en muslimsk lärjunge till Jesus. När han delar evangeliet med andra muslimer försöker han beskriva Jesus utan de västerländska påbyggnader han menar är vanliga. Han beskriver Jesus som en person som föddes, levde och dog i mellanöstern och att den kultur som Jesus var en del av ligger betydligt närmare

⁴³ Talman och Travis (red) 2015, 271.

⁴⁴ Talman och Travis (red) 2015, 329.

⁴⁵ Talman och Travis (red) 2015, 561.

⁴⁶ Talman och Travis (red) 2015, 221.

⁴⁷ Talman och Travis (red) 2015, 404.

⁴⁸ Talman och Travis (red) 2015, 333.

⁴⁹ Talman och Travis (red) 2015, 335.

dagens araber än dagens västerlänningar. Detta har enligt Mallouhi varit en nyckel för att få muslimer att lyssna på budskapet.⁵⁰

Enligt Travis är det av stor vikt att muslimer känner att evangeliet inte är något främmande eller västerländskt: "When sharing the gospel with Muslims, our message must convey, and they must understand, that Jesus really is for them and not just for others (like Westerners and Christians)."⁵¹

Kraft tar inkarnationens princip ytterligare ett steg och menar att den inte bara bör appliceras på själva budskapet utan även på budbäraren. De som ska förmedla evangeliet bör även själva låta sig inkarneras och kontextualiseras i den miljö som de är sända för att nå.⁵²

Travis menar att det har stor betydelse *vem* som förmedlar evangeliet bland muslimer. Han hänvisar till undersökningar som visar på störst mottaglighet om mottagarna ser den som delar evangeliet som en av dem och känner honom eller henne personligen.⁵³

Allt detta leder till ett förhållningssätt där man strävar efter att sprida evangeliet i befintliga relationella nätverk. I vissa av de IMMs som beskrivs fanns det initialt kristna människor, i materialet ofta kallade *outsiders*, som delade evangeliet men därefter växte rörelserna vidare framförallt genom att insiders spred budskapet vidare. I en asiatisk IMM som Travis beskriver närmare har man upptäckt att även om många uttrycker att de har hört evangeliet från någon kristen de känner bestämde de flesta sig för att bli en lärjunge när någon annan muslimsk lärjunge berättade om Jesus.⁵⁴ I en undersökning som gjorts i en östafrikansk IMM har man kommit fram till att 65 % av de tillfrågade lärjungarna i rörelsen inte är den enda i sin familj som definierar sig som lärjunge till Jesus.⁵⁵ Det kan möjligen också tolkas som en bekräftelse för att evangeliet i stor utsträckning sprids i befintliga relationella nätverk och familjestrukturer.

Ett genomgående tema är hur Koranen används som en brygga för att förmedla evangeliet om Jesus. Det råder lite delade meningar kring hur många gånger Jesus omnämns i Koranen. Ett antal gånger omnämns han vid namn (arabiska: Isa), andra gånger i andra person eller tredje person. Enligt Garrison finns det 97 verser i Koranen som bekräftar att Jesus är unik.⁵⁶ Som en jämförelse omnäms profeten Mohammed fyra gånger i Koranen. Vidare hänvisar Koranen över 40 gånger till Bibelns böcker som heliga skrifter.⁵⁷

⁵⁰ Talman och Travis (red) 2015, 112.

⁵¹ Talman och Travis (red) 2015, 136.

⁵² Talman och Travis (red) 2015, 333.

⁵³ Talman och Travis (red) 2015, 136.

⁵⁴ Talman och Travis (red) 2015, 139.

⁵⁵ Talman och Travis (red) 2015, 130.

⁵⁶ Garrison 2014, 59.

⁵⁷ Talman och Travis (red) 2015, 39.

Detta ger enligt förespråkarna för IMM:s goda förutsättningar för att använda Koranen som en initial brygga för evangeliet. Man poängterar dock att Koranens beskrivning av Jesus är både ofullständig och ibland felaktig samtidigt som det finns mycket som går i linje med hur Jesus beskrivs i Bibeln. Målet är att med Koranen som brygga hjälpa människor in i en läsning av Bibelns evangelietexter.⁵⁸

Användandet av Koranen i spridandet av evangeliet bekräftas också av de undersökningar som är gjorda i olika rörelser. I en av de asiatiska rörelserna har man utvecklat ett tillvägagångsätt där man frågar vänner och bekanta hur många av de fyra heliga böckerna som personen har studerat. Enligt Koranen finns det fyra heliga böcker: Tawrat – Lagen, Zabur – Psaltaren, Injil – evangeliet och Quran – Koranen. De frågar också hur många av de olika profeternas liv som personen har studerat. På så sätt utgår man från djupt rotade muslimska föreställningar – om heliga skrifter och en lång rad profeter – för att hitta personer som är öppna för att studera Bibeln för att lära sig om Jesus.⁵⁹

I den tidigare nämnda östafrikanska rörelsen har man utfört en mer kvantitativ undersökning. Rörelsen startade 2006 när ett antal personer började följa Jesus. Sedan dess har flera hundra personer döpts och ett antal nya församlingar startats. Undersökningen utfördes 2011 genom att intervjua 322 personer i denna IMM. I denna undersökning bekräftas användandet av Koranen ytterligare. På frågan om hur man kommit till tro på Jesus svarade 64 % att verser ur Koranen varit avgörande. Många gånger spelar dock flera faktorer in och respondenterna har kunnat ange flera alternativ. Andra alternativ var: kärlek och vittnesbörd från andra lärjungar till Jesus (57 %), övernaturliga erfarenheter som drömmar, syner, helande och befrielse från onda andar (41 %) och Bibeln (30 %). På frågan om hur respondenterna i sin tur delar med sig av tron på Jesus till andra svarar 77 % att de använder verser från Koranen, 46 % att de använder Bibeln, 30 % att de berättar sitt personliga vittnesbörd, 27 % att de ber om helande för sjuka människor och 7 % att de inte delar med sig av sin tro alls.⁶⁰ Enligt J. Dudley Woodberry, professor vid Fuller Theological Seminary med inriktning på mission och interkulturella studier, är det fullt möjligt att använda Koranen som en brygga för att förmedla evangeliet även om man personligen inte tillskriver Koranen gudomlig auktoritet.⁶¹

För att legitimera det här sättet att hitta bryggor i andra religiösa och kulturella miljöer tar Higgins Paulus förkunnelse på Aeropagen i Aten som exempel. När Paulus kommer till Aten är han illa berörd av deras många avgudar. Samtidigt använder han sig av altaret åt en okänd Gud för att säga att Atenarna i själva verket har tillbett den sanne Guden även om de inte känner honom. Paulus citerar

⁵⁸ Talman och Travis (red) 2015, 395-396.

⁵⁹ Talman och Travis (red) 2015, 140-141.

⁶⁰ Talman och Travis (red) 2015, 130.

⁶¹ Talman och Travis (red) 2015, 415.

även texter från Atenarnas filosofer för att underbygga sitt budskap. Higgins menar att det okända altaret uttryckte ett sökande efter Gud som fullbordas i mottagandet av evangeliet om Jesus Kristus. Higgins understryker dock Gamla Testamentets unika ställning som helig skrift, ojämförbar med andra religioners skrifter.⁶²

Bland förespråkarna för IMMs ses Islamkritik inte som en del av evangeliets budskap. Man konstaterar att det finns oförenliga läromässiga skiljaktigheter mellan en biblisk tro på Jesus och Islam.⁶³ Dock är det ingenting man vill fokusera på. Mallouhi uttrycker det så här:

I was born into a confessional home. Islam is the blanket with which my mother wrapped me when she nursed me and sang to me and prayed over me. I imbibed aspects of Islam with my mother's milk. I inherited Islam from my parents, and it was the cradle which held me until I found Christ. Islam is my mother. You don't engage a man by telling him his mother is ugly. No matter how hideous your friend's mother may be, you don't say to him, 'Your mother is ugly.' Even if he knows she is, his initial reaction will certainly be to fight you. For me being an insider means I have an emotional attachment to my culture which I imbibed along with my mother's milk. Islam is *my* mother too.⁶⁴

Mallouhi antyder att det finns brister i Islam men menar att det är ofruktbart att börja i den änden i samtalet med muslimer. Det verkar vara förhållningssättet som förespråkas genom hela materialet även om det finns en viss variation mellan de olika författarna i vilken utsträckning man ser motsägelser alternativt brygger mellan en biblisk tro på Jesus och Islam.

Martin Accad, en arabisk kristen teologie doktor, beskriver fem olika förhållningssätt till Islam.

1) Ett synkretistiskt förhållningssätt som försöker relativisera skillnaderna mellan kristen tro och Islam för att förena det bästa från båda. 2) Ett existentiellt förhållningssätt som inte fokuserar på de andliga eller religiösa aspekterna utan på hur människor av olika tro kan bygga ett bättre samhälle. 3) Vad Accad kallar ett kerygmatiskt förhållningssätt som innebär att förkunna ett "suprareligiöst" evangelium om Jesus och hans rike. 4) Ett apologetiskt förhållningssätt som bygger på diskussion och debatt för att bevisa den kristna trons sanning och påvisa felaktigheterna i Islam. 5) Ett polemiskt förhållningssätt som anammar en krigslig strategi att på alla sätt attackera Islam.⁶⁵

Accad förespråkar det kerygmatiska förhållningssättet som enligt honom lyfter förkunnelsen av evangeliet bortom konflikten mellan Kristendomen och Islam för att istället förkunna ett tydligt budskap om Guds frälsning genom Jesus och behovet av omvändelse och efterföljelse. Detta går tydligt i linje med hur övriga författare i materialet resonerar. Accad menar dock, lite förvånande, att inget av de fem förhållningssätten nödvändigtvis är fel om de används i rätt sammanhang. I vilket sammanhang ett synkretistiskt eller polemiskt förhållningssätt skulle vara fruktbart uttrycker han

⁶² Talman och Travis (red) 2015, 234.

⁶³ Talman och Travis (red) 2015, 117.

⁶⁴ Talman och Travis (red) 2015, 111.

⁶⁵ Talman och Travis (red) 2015, 437-449.

dock inte men han beskriver hur han vid vissa tillfällen tillämpar det existentiella förhållningssättet och vid andra tillfällen det apologetiska. Det existentiella förhållningssättet använder han sig av ibland i mötet med offentliga personer och samhällsföreträdare. Det apologetiska förhållningssättet använder han sig av ibland i förtroliga samtal med människor som vill samtala och diskutera frågor om tro.⁶⁶

Dock finns det en spännvidd i hur de olika artikelförfattarna uttrycker sig om Islam. Till viss del beror denna spännvidd på de skilda ämnen som olika artiklar är tänkta att belysa. Ett exempel på en tydlig skillnad mellan olika artikelförfattare är hur Mallouhi och Talman uttrycker sig angående Islams fem pelare. Mallouhi som själv ser sig som en insider menar att trosbekännelsen och vällfärden till Mecka är oförenliga med efterföljelse av Jesus⁶⁷ medan Talman ägnar stort utrymme till att argumentera för hur Islams samtliga fem pelare skulle kunna omtolkas utifrån en biblisk tro på Jesus.⁶⁸

Man skulle inte göra materialet rättvisa utan att lyfta fram det stora utrymme som ges att beskriva betydelsen av övernaturliga fenomen. Flera av författarna menar att det som de beskriver som drömmar eller syner av Jesus, helande från sjukdomar och befrielse från onda andar är en starkt bidragande faktor till spridandet av evangeliet i IMMs.

Hanna Shahin, en palestinsk teolog, lyfter fram drömmarnas betydelse för varför muslimer kommer till tro på Jesus. Han menar att muslimer generellt har en annan inställning till drömmar, syner och visioner och i mycket högre utsträckning tolkar och tar fasta på sina drömmar. Shahin menar att Gud därför använder drömmar som ett sätt att fånga muslimers uppmärksamhet och väcka deras nyfikenhet efter Jesus.⁶⁹

Tom Payne beskriver sina erfarenheter av dessa fenomen i en region med nära 100 % muslimer: "We have numerous accounts of extraordinary miracles of healing, deliverance, supernatural provision, prophetic revelations, dreams and visions, and even a small number of personal visitations of Jesus."⁷⁰

Tidigare nämnda undersökning från Östafrika verkar också visa på att praktiserandet av denna typ av fenomen inte är begränsat till ett fåtal troende då 27 % av respondenterna uppger "bön för sjuka" som tillvägagångssätt för hur de personligen delar med sig av tron på Jesus.

Sammanfattning

I IMMs beskrivs evangeliet i tydligt evangelikala ordalag även om man vill skala av kristna påbyggnader som inte ses som bibliskt ursprungliga. Det finns en tydlig betoning på alla människors behov

⁶⁶ Talman och Travis (red) 2015, 437-449.

⁶⁷ Talman och Travis (red) 2015, 110-112.

⁶⁸ Talman och Travis (red) 2015, 501-514.

⁶⁹ Talman och Travis (red) 2015, 121.

⁷⁰ Talman och Travis (red) 2015, 123.

av att få höra om Jesus för att bli frälsta. Jag tolkar materialet som att det finns en stor iver både bland förespråkarna och i själva rörelserna att sprida evangeliet till fler människor. I den Östafrikanska rörelsen är det exempelvis endast 7 % av respondenterna som svarar att de inte delar med sig av evangeliet – vilket måste anses vara en låg siffra.

Enligt Spjuth är en praktik en gemensam handling under längre tid som uttrycker gemenskapens centrala övertygelser.⁷¹ Utifrån en sådan definition måste delandet av evangeliet ses som en av de mest centrala praktikerna i IMMs.

Det finns en dubbel inställning till Islam i hur man vill förmedla evangeliet. I varierande grad konstaterar man felaktigheter i Islam men av både ideologiska och pragmatiska anledningar väljer man att inte betona dessa felaktigheter utan fokuserar istället på att berätta om Jesus. Koranen används i hög utsträckning som en brygga för att hjälpa människor att upptäcka Jesus. Man legitimerar det tillvägagångssättet bland annat genom att använda berättelsen om när Paulus predikade på Aeropagen i Aten. Det som, ur ett evangeliskt perspektiv, skulle kunna oroa är i vilken hög utsträckning användandet av Koranen sker. I den Östafrikanska rörelsen har Koranen spelat större roll än Bibeln för att människor kommit till tro och Koranen används i högre grad än Bibeln för att sprida evangeliet vidare. I den här studien har jag inte utrymme att bedöma detta närmare utan nöjer mig med att konstatera att det här finns utrymme för ytterligare undersökningar. Slutligen ges det stort utrymme att beskriva övernaturliga företeelser som är tydligt kopplade till hur evangeliet sprids.

3.2 Hur förhåller sig omvändelse till religiös identitet?

I denna del kommer jag först att behandla synen på religion för att sedan gå vidare med synen på konvertering och omvändelse. Slutligen kommer jag att behandla omvändelsens konsekvenser i IMMs.

En grundläggande del av resonemanget bland förespråkarna för IMMs är själva synen på religion. Man menar att en västerländsk förståelse av religion som ”personliga religiösa övertygelser” är väldigt ovanlig i stora delar av världen och nästan obefintlig bland muslimer. I inledningen av *Understanding Insider Movements* uttrycker sig Talman och Travis på följande sätt:

Western readers must understand that the way religious function in much of the world is very different from how they function in most secular or Western countries, especially where a separation of church and state exists. Religious forms, symbols and culture for much of the world are often fused so that religions function like cultures. While those who follow Christ in insider movements undergo transformation of their spiritual lives and theological beliefs, they retain much of their religious culture.⁷²

⁷¹ Sahlberg och Spjuth (red) 2015, 12.

⁷² Talman och Travis (red) 2015, xxxvi.

Man menar alltså att religion och kultur är oskiljaktiga i stora delar av världen och att för miljontals människor är deras religion omöjlig att skilja från deras etnicitet, nationalitet, sociala tillhörighet och familjetillhörighet.⁷³

Mallouhi lyfter fram att det är stora skillnader mellan hur evangelikaler ser på den kristna tron och hur muslimer ser på Islam. I ett evangelikalt synsätt är det självklart att en person inte blir kristen för att man föds i en kristen familj. Den kristna tron ses som ett personligt ställningstagande. Bland muslimer å andra sidan är det en självklarhet att man är muslim om man föds i en muslimsk familj. Det är inget man själv väljer.⁷⁴

Talman diskuterar och kritiserar vid flera tillfällen det han kallar en essentialistisk syn på religion. Synsättet går ut på att det i varje religion finns centrala element som beskriver den aktuella religionens sanna natur. Talman menar att det är ett förhållningssätt som religionsvetare i princip har övergett.⁷⁵ H.L Richard argumenterar på samma tema då han problematiserar begreppet ”världsreligionerna”. Han menar att själva begreppet på grund av sin essentialistiska utgångspunkt förenklar och utesluter det mesta av mänsklig religiös erfarenhet. Enligt Richard är alla religioner mycket mer spretiga än så. Därför föreslår han att man bör sluta benämna de olika religionerna i singularis och istället använda pluralis. Istället för att tala om Islam menar han att det är mer korrekt att tala om en mångfald av muslimska kulturer eller traditioner.⁷⁶

Travis och Woodberry menar att det finns en stor mångfald i den muslimska världen och att många muslimer har övertygelser eller håller sig till ideologier som är helt inkompatibla med officiella versioner av ortodox Islam. Exempelvis finns det muslimer som bekänner sig till sekularism, kommunism, ockultism eller agnosticism och samtidigt fortsätter att identifiera sig som muslim och vara en del av det muslimska samhället.⁷⁷ Mallouhi argumenterar för att även om han är född muslim behöver han inte praktisera allt eller tro på allt men den dagen han tar avstånd från att vara muslim tar han också avstånd från sin familj och sin kultur.⁷⁸ Den här spretigheten hos Islam menar Travis, Woodberry och Mallouhi är en möjlighet för de som inom Islam börjar följa Jesus. De fortsätter att identifiera sig som muslimer men med helt nya tolkningar för vad det innebär som är underordnade efterföljelsen av Jesus.

Det är inte bara synen på Islam som man utmanar utan även synen på Kristendomen. Jag har tidigare nämnt Accads beskrivning av evangeliet som ”suprareligiöst” – alltså inte kopplat till en specifik

⁷³ Talman och Travis (red) 2015, 7.

⁷⁴ Talman och Travis (red) 2015, 109.

⁷⁵ Talman och Travis (red) 2015, 190-191, 260.

⁷⁶ Talman och Travis (red) 2015, 370-371.

⁷⁷ Talman och Travis (red) 2015, 35.

⁷⁸ Talman och Travis (red) 2015, 111.

religion som människor behöver konvertera till. På samma sätt finns det en underförstådd kritik mot institutionella kristendomsformer när man hävdar att Jesus aldrig startade någon religion. Kyle Holton skriver så här:

Insiders and their supporters do not believe Jesus came to found a religion at all, but rather to form a redemptive Way. Therefore, discipleship does not demand adoption of a new religious system; rather, it can be navigated within the religious community of one's birth.⁷⁹

Även följande citat av Cobb är representativt för de här tankegångarna.

We are not trying to change anyone's religion. Religion consists of affiliation with a group, cult, ethic, dogma, and structure of authority – clergy, book, orthodoxy. The New Testament is quite clear that none of these saves. It is possible to change all of them without knowing God.⁸⁰

Dessutom menar man att begreppet "kristen" bär på ett tungt kulturellt bagage sett från den muslimska världens utgångspunkt. Många muslimer har helt andra associationer när de hör begreppet kristen. Travis och Woodberry uttrycker det så här:

In many, perhaps most, parts of the Muslim world, "Christian" does not mean what it does to Western evangelicals. For evangelicals it has a spiritual meaning: one has experienced new birth in Christ and follows him as Lord. In most of the Muslim world, however, "Christian" has an almost exclusive cultural, ethnic or political meaning: Christians are either Westerners (often seen as immoral) or members of local non-Muslim ethnic minorities. They have their own calendar, rituals, holidays, clergy, terminology, diet, and dress. Historic animosity for nearly a thousand years (since the time of the Crusades) taints the word 'Christian'.⁸¹

Av dessa anledningar menar Frank Decker att det kan vara ett stort hinder för lärjungar till Jesus med muslimsk bakgrund att börja kalla sig för kristen. Många gånger omöjliggör det för personen att bli kvar i sin familj och kulturella miljö för att fortsätta vittna om tron på Jesus.⁸²

Medan konvertering och omvändelse skulle kunna ses som synonymer ger förespråkarna för IMM:s dessa två begrepp helt olika innehåll. Det finns genomgående en kritik mot mer traditionella former av konvertering från Islam till Kristendomen. Ett exempel som lyfts fram är hur det gick till när Mallouhi blev en lärjunge till Jesus. Han blev instruerad att han nu behövde lämna sin kultur bakom sig. Han behövde byta namn till ett "kristet namn", sluta umgås med andra araber på kaféer, låta bli att delta i hans familjs olika religiösa högtider, hålla distans från moskéer och muslimer, sluta fasta under Ramadan, inte böja sig till marken vid bön, samt börja äta fläskkött för att bevisa sin konversion. Som ett resultat av allt detta tappade han kontakten med sin familj och tidigare vänner. Mallouhi

⁷⁹ Talman och Travis (red) 2015, 347.

⁸⁰ Talman och Travis (red) 2015, 402.

⁸¹ Talman och Travis (red) 2015, 34.

⁸² Talman och Travis (red) 2015, 91-92.

omvärderade dock sina vägval längre fram och definierar sig sedan många år tillbaka som en muslimsk lärjunge till Jesus och har återknutit kontakten till sin familj.⁸³ Mallouhi skriver:

I don't think that most armchair practitioners (that is, interested people who don't actually live in the Muslim world) realize how many unnecessary and harmful changes can be prescribed when Muslims become Christians. It is more severe than in any other context. These changes have nothing to do with the requirements of kingdom living, but are simply cultural.⁸⁴

Mallouhi menar att den här typen av konverteringar från Islam till Kristendomen till stor del skickar signalen till muslimer att hela deras kultur är ond.⁸⁵

Eric Adams, brittisk missionär i Asien, beskriver konvertering som extraktion – alltså ett handlingsmönster där man avlägsnar individer från deras familj och kultur. Följderna för de personer som genomgår extraktionen är enligt Adams att de kommer att ses som förrädare, att de slits ur hela sitt sociala nätverk, att en stor del av potentialen för att fler ska få höra om Jesus går förlorad och man förstärker bilden av att detta med att bli kristen är samma sak som att bli en del av en främmande, västerländsk kultur.⁸⁶

Det huvudsakliga motivet till att lärjungar till Jesus behåller sin muslimska identitet beskrivs genom hela materialet vara möjligheten att fortsätta dela med sig av evangeliet till familj, vänner och bekanta.⁸⁷

Om detta är en idealiserad bild eller beskriver det verkliga motivet hos människor är svårt att avgöra i den här undersökningen. Det har exempelvis hävdats att IMs i själva verket endast är ett försök att undvika den förföljelse som lärjungar till Jesus måste vara beredda att möta. Det som talar för att undvikandet av förföljelse inte är den huvudsakliga anledningen till att man fortsätter att identifiera sig som muslim är att insiders inte alls verkar vara förskonade från förföljelse. I undersökningen av en IMM i Östafrika svarar nästan hälften av respondenterna att de har blivit förföljda för sin tro.⁸⁸ För dessa människor skulle det förstås kunna vara en utväg att lämna sitt hem och sin familj. Att många trots förföljelsen blir kvar skulle kunna tala för att man är driven av missionella motiv.

Kritiker hävdar att de som förblir i sin muslimska identitet gör det för att de blir pressade till det av förespråkare för IMs. Higgins, Jameson och Talman hävdar att så inte är fallet utan att man förespråkar att individer och familjer ska ha frihet att besluta om sina egna vägval. De menar att den motsatta pressen – alltså att lämna Islam – är närmast standard.⁸⁹ Även John och Anna Travis lyfter

⁸³ Talman och Travis (red) 2015, 112.

⁸⁴ Talman och Travis (red) 2015, 109.

⁸⁵ Talman och Travis (red) 2015, 110.

⁸⁶ Talman och Travis (red) 2015, 573.

⁸⁷ Talman och Travis (red) 2015, 37, 123.

⁸⁸ Talman och Travis (red) 2015, 131.

⁸⁹ Talman och Travis (red) 2015, 43.

fram att vissa insiders själva vill konvertera och att de självklart har rätt att göra det men att det inte får ske under press.⁹⁰

Det här ser jag som en tydlig svaghet i hur saken framställs i *Understanding Insider Movements*. Å ena sidan hävdar man att man inte vill pressa eller påverka människor och gemenskaper i någon riktning på C-skalan och att de olika förhållningssätt som skalan representerar är lika legitima. Å andra sidan utgör själva förekomsten för så stark argumentation för IMMs som boken innebär en stark press i en tydlig riktning. Här uppstår frågan hur teori och praktik hänger ihop i verkligheten. Utifrån materialet är det svårt att ta ställning till huruvida människor pressas att förbli i sin muslimska identitet eller inte.

Förespråkarna för IMMs använder sig av en lång rad bibeltexter för att visa på stöd för den här typen av förhållningssätt till omvändelse och religiös identitet. Av utrymmesskäl har jag inte möjlighet att redogöra för alla men ska nämna några av de mest centrala.

I biblisk bemärkelse menar Michael Roberts, missionär i mellanöstern med en mastersexamen i tillämpad lingvistik, och Jameson att det är stor skillnad på konvertering – som begreppet uppfattas av de flesta – och att komma till tro på Jesus. Konvertering definieras ofta som att byta ett religiöst system mot ett annat medan tron på Jesus i Bibeln beskrivs som att lämna mörkrets rike för att bli en del av Guds rike. De resonerar vidare att nominella kristna ur ett evangelikalt perspektiv måste anses vara en del av ”mörkrets rike”. De hävdar att om man fullföljer den tankegången kan en konvertering innebära att människor endast byter plats i samma rike.⁹¹ Roberts och Jameson redogör vidare för grekiska ord i den nytestamentliga grundtexten som kan översättas med engelskans *conversion*. Det grekiska ordet *proselytos* används fyra gånger och avser varje gång konvertering av hedningar till judendomen. Något som beskrivs i antingen negativa eller neutrala ordalag. *Proselytos* är det enda ordet i NT med en betydelse som liknar en modern förståelse av konvertering. Det grekiska ordet *epistrophe* betyder ordagrant omvändelse men översätts ibland i engelska översättningar med *conversion* vilket är fel enligt Roberts och Jameson.⁹²

En central text är den om apostlamötet i Apostlagärningarna 15 som Talman redogör för i ett kapitel. Talman hänvisar till Petrus i texten när han säger att det är ohållbart att lägga lagens ok på hedningar som kommer till tro på Jesus. Talman menar att Kristendomen, som kultur, civilisation och religion, lägger onödiga bördor av kulturellt bagage och historiska missförstånd på muslimer som skulle kunna uttrycka sin efterföljelse av Jesus på andra, mer bibliska sätt. Talman menar att de

⁹⁰ Talman och Travis (red) 2015, 456.

⁹¹ Talman och Travis (red) 2015, 199.

⁹² Talman och Travis (red) 2015, 199-200.

hedningar som följde Jesus under nytestamentlig tid var insiders i sitt kulturella och religiösa sammanhang.⁹³

På samma sätt lyfter Roberts och Jameson fram att judiska lärjungar till Jesus under det första århundradet var insiders i sitt judiska sammanhang. De menar att det finns många likheter mellan det första århundradets judendom och dagens Islam. Båda är uttryck för tydlig monoteism. Båda förnekar Jesu gudom. Båda har en syn på frälsning som baseras på grupptillhörighet, tro och goda gärningar. Båda tar avstånd från tanken att någon försoning skulle ha skett på korset. Båda tillämpar religiösa praktiker som framförallt baseras på traditioner. De har många liknande religiösa uttrycksformer. Båda fungerar som religiösa system som i biblisk bemärkelse till största delen befinner sig i ”mörkrets rike”. Båda är religioner som är integrerade med varje del av livet. Båda fungerar som spretiga religiösa samhällen (bestående av religiös polis, fundamentalister, sekularister, mystiker och våldsivrare). Dessa likheter använder Roberts och Jameson som argument för att precis som judar under det första århundradet kunde börja följa Jesus men förbli judar så kan muslimer idag bli lärjungar till Jesus och förbli i sin religiösa identitet.⁹⁴

Ralph D. Winter menar att Kristendomen som religion är en senare företeelse. Han konstaterar att ”NT believers were in some cases, by others, called 'Christians,' but apparantly no one in the NT ever called himself a Christian”.⁹⁵

Lewis lyfter fram Paulus instruktion i Första Korintherbrevet att de som var omskurna när de kom till tro inte ska låta omskära sig och att de som var omskurna inte ska försöka göra det ogjort. Lewis menar att det är en instruktion att förbli i sin kulturella och religiösa miljö och vara ett vittne för Jesus där.⁹⁶ Roberts och Jameson påpekar att även om Paulus varnade de troende för att delta i avgudadyrkan uppmuntrade han dem att förbli i sina gemenskaper och samhällen.⁹⁷

Vad innebär då omvändelsen i praktiken för muslimers religiösa identitet i IMMs? Talman redogör för tankegångar som verkar vara representativa. Han menar att när insiders utvärderar sitt religiösa arv så kommer de fram till fyra olika förhållningssätt beroende på vad det handlar om. För det första så kan de *behålla* allt det som är kompatibelt med Bibeln. För det andra behöver de *ta avstånd* från läror och praktiker som motsäger Bibeln – exempelvis att Jesus inte dog på korset, att Bibeln är förvanskad, att Jesus inte är frälsaren eller att frälsning kommer genom gärningar. För det tredje *omtolkar* de företeelser som kan bli upprättade i Jesus – exempelvis fortsätter en del att fasta under

⁹³ Talman och Travis (red) 2015, 252.

⁹⁴ Talman och Travis (red) 2015, 210-211.

⁹⁵ Talman och Travis (red) 2015, 329.

⁹⁶ Talman och Travis (red) 2015, 270.

⁹⁷ Talman och Travis (red) 2015, 209.

Ramadan men gör det inte längre för att förtjäna frälsning utan för att fördjupa sin förbön för människor i sin omgivning. För det fjärde *förminskar* de rollen som tidigare religiösa auktoriteter eller skrifter har haft i deras liv.⁹⁸

Mallouhi menar att en muslimsk lärjunge till Jesus är förpliktad att omvända sig från allt som är ont och omoraliskt i sin kultur precis på samma sätt som någon som är en insider i en västerländsk kristen kultur eller en västerländsk post-kristen kultur. Han hävdar vidare att muslimska lärjungar till Jesus bedöms mycket hårdare än andra lärjungar som förblir i sin kultur. Enligt Mallouhi beror inte detta på missiologi eller teologi utan på attityden mot Islam och muslimer. Mallouhi berättar att han vid ett tillfälle gjorde ett experiment med en grupp arabisk-kristna teologistudenter där de listade alla de saker som markerar att någon är muslim för att sedan avgöra vilka av de sakerna man behöver sluta med om man börjar följa Jesus. Till sin förvåning var det bara två sådana identitetsmarkörer som gruppen kom fram till behöver upphöra. Dessa två var pilgrimsfärden och trosbekännelsen.⁹⁹ Talman verkar å andra sidan vara mer positiv till att omtolka den muslimska trosbekännelsen i ljuset av efterföljelsen av Jesus.¹⁰⁰

Mallouhi menar vidare att det inte handlar om att kompromissa med sina övertygelser utan om att ändra sin attityd för att förbli i sin kultur som en muslimsk lärjunge till Jesus. Mallouhi hävdar att han inte upplever sig frestad att överge sina teologiska övertygelser som att kompromissa med tron på Jesu gudom, treenighetsläran eller Bibelns ställning som högsta rättesnöre.¹⁰¹

För att få en bild av självförståelsen av den egna tron och identiteten i IMMs blir undersökningen från den östafrikanska rörelsen intressant.

När det kommer till identitet identifierar sig 80 % som ”Muslim som följer Isa al-Masih¹⁰²”. 13 % identifierar sig som muslim. 4 % identifierar sig som kristen. 2 % identifierar sig på annat sätt.

59 % upplever att de fortfarande är en del av den muslimska gemenskapen (Ummah). 41 % upplever att de inte är det.

När det kommer till teologiska frågor svarar 95 % av respondenterna att de tror att Jesus dog på korset. 96 % tror att Jesus är Guds son. 96 % tror att Gud förlåter människor genom Jesus och hans ställföreträdande död. 98 % tror att det är viktigt med bibelkunskap. 99 % vänder sig till Jesus för att få förlåtelse för sina synder. 7 % tror att de är frälsta genom Mohammeds förböner för dem.

⁹⁸ Talman och Travis (red) 2015, 195.

⁹⁹ Talman och Travis (red) 2015, 110-112.

¹⁰⁰ Talman och Travis (red) 2015, 501-514.

¹⁰¹ Talman och Travis (red) 2015, 112.

¹⁰² Arabiska för Jesus Messias.

När det kommer till praktiker uppger 93 % att de deltar i församlingssammankomster med andra lärjungar till Jesus. 88 % läser eller lyssnar på Injil¹⁰³ minst en gång i veckan. 85 % av ledarna läser eller lyssnar på Injil varje dag. 12 % läser eller lyssnar på Koranen varje dag. 81 % är döpta i vatten.¹⁰⁴

Den här undersökningen har höga siffror när det kommer till de lärofrågor där Islam och kristen tro skiljer sig. Det indikerar att även om Koranen spelar stor roll som brygga för evangeliet, som jag tidigare konstaterat, är det Bibeln som formar teologiska övertygelser i rörelsen. Det finns indikationer på en viss grad av vad man skulle kunna kalla synkretism men 7 % är trots allt en låg siffra. Läsningen av Bibeln och Koranen blir tyvärr svårbedömt på grund av hur frågorna är ställda. Det framgår inte i undersökningen varför man frågat om Injil läses varje vecka och om Koranen läses varje dag.

Förespråkarna för IMMs uttrycker en medvetenhet angående risken för synkretism, alltså en sammanblandning av olika religioner. Vissa kritiker, som exempelvis Parshall¹⁰⁵ hävdar att IMMs per definition är synkretism. Det här håller givetvis inte förespråkarna för IMMs med om. David Taylor menar att när människor för in sin kultur in i evangeliet så leder det till synkretism medan när människor för in evangeliet in i kulturen så leder det till förvandling. Nyckeln blir här att låta evangeliet om Jesus och Bibeln vara högsta auktoritet när IMMs avgör vad som ska behållas, tas avstånd från, omtolkas eller förminsкас. Enligt Taylor är det inte främst vad människor i IMMs gör utan varför man gör det som avgör om det är fråga om synkretism eller inte.¹⁰⁶ Travis och Woodberry listar folkislam med förbannelser, amuletter, spådom och andra ockulta ritualer som en av de största utmaningarna för IMMs. De menar att lärjungar till Jesus behöver göra ett totalt avståndstagande för att det inte ska leda till demonisk bundenhet och synkretism.¹⁰⁷

Sammanfattning

Förespråkarna för IMMs vill problematisera bilden av religion i allmänhet men också av Kristendomen och Islam i synnerhet. De menar att religion är spretiga företeelser i stora delar av världen men att evangeliet är något distinkt som behöver förmedlas till alla människor oavsett religiös tillhörighet. I det här perspektivet ändrar konvertering ingenting av värde utan vad det handlar om är om människor tror på och följer Jesus. De menar att detta möjliggör för muslimer att börja följa Jesus men fortsätta vara en del av den muslimska kulturen och gemenskapen.

¹⁰³ Arabiska för evangeliet.

¹⁰⁴ Talman och Travis (red) 2015, 130-131.

¹⁰⁵ Parshall 1998, 404-410.

¹⁰⁶ Talman och Travis (red) 2015, 375-376.

¹⁰⁷ Talman och Travis (red) 2015, 33.

Även om förespråkarna för IMMs beskriver religion i både positiva och negativa ordalag så är min tolkning att de betonar det positiva i Islam och även av religion mer generellt. Även den som håller med om att evangeliet är ”suprareligiöst” kan ställa sig frågan i vilken utsträckning människor kan förbli i en religion och samtidigt följa Jesus. Detta beror i hög grad på om man betonar de positiva, negativa eller mer neutrala aspekterna av en religion och är inte specifikt för hur man ska förhålla sig till Islam utan gäller i detta perspektiv lika mycket olika varianter på kristen religion.

Omvändelse beskrivs bland företrädarna för IMMs som en ny lojalitet till Jesus där alla delar av livet behöver omprövas i det ljuset. Den östafrikanska undersökningen indikerar låg grad av synkretism. Trots att Koranen används flitigt som brygga för att förmedla evangeliet är det Bibeln som formar rörelsens teologiska övertygelser.

Som tidigare nämnts menar Spjuth att en gemenskaps praktiker uttrycker dess centrala övertygelser.¹⁰⁸ Här uppstår frågan hur det flitiga användandet av Koranen bör tolkas. Är det ett uttryck för gemenskapens centrala övertygelser eller ska det ses som ett övergående handlingsmönster som minskar i takt med att människor formar en ny identitet i IMMs? Undersökningen från IMM i Östafrika indikerar att teologin nästan uteslutande formas utifrån läsning av Bibeln och inte Koranen.

3.3 Hur formas nya församlingar?

När man bland förespråkarna för IMMs talar om att forma nya församlingar betonar de att det primärt inte handlar om att starta nya strukturer. Snarare menar de att nya församlingar bör formas när ”evangeliet planteras” i befintliga sociala strukturer och att dessa strukturer börjar fungera som församlingar när människor börjar följa Jesus. Higgins förespråkar en förändring i terminologin från ”church planting” (svenska: församlingsplantering) till ”kingdom sowing” (svenska: så ut Guds rike). Jesus gav aldrig uppdraget att starta nya församlingar men talade om Guds rike som ett litet senapsfrö som kan växa till ett stort träd eller en liten surdeg med potential att genomsyra hela degen.¹⁰⁹

Tim och Rebecca Lewis berättar om det som de beskriver som ett paradigmskifte i deras sätt att arbeta i mission. Tidigare fokuserade de på att starta nya församlingar där de samlade individer som ville börja följa Jesus. Detta har de kommit att omvärdera. Numera är de inriktade på att hitta så kallade fridens personer¹¹⁰ som öppnar upp en möjlighet att dela evangeliet och göra lärjungar med en befintlig gemenskap av människor, ofta en familj. Tanken är att dessa hushåll där man blir inbjuden i förlängningen blir församlingar. Med detta förhållningssätt menar man att möjligheterna ökar för

¹⁰⁸ Sahlberg och Spjuth (red) 2015, 12.

¹⁰⁹ Talman och Travis (red) 2015, 222-223.

¹¹⁰ Fridens person är ett begrepp som hämtas från Lukasevangeliets tionde kapitel där Jesus ger de 72 instruktioner när han sänder ut dem.

att bevara befintliga relationer och att evangeliet får spridas i befintliga relationella nätverk.¹¹¹ Lewis uttrycker det så här:

The gospel takes root within preexisting communities or social networks, which become the main expression of “church” in that context. Believers are not gathered from diverse social networks to create a “church”. New parallel social structures are not invented or introduced.¹¹²

I den ecklesiologi som uttrycks bland förespråkarna för IMMs finns en underförstådd kritik mot en mer institutionell församlingssyn. Man menar sig tillämpa en mer ursprunglig, avskalad och biblisk förståelse av församlingen. Travis uttrycker sig exempelvis på följande sätt:

When I use the word *ekklesia* I am referring to a local body of believers in Christ. I refrain from using the word “church” because of the foreign or Western traditions often associated with this term.¹¹³

Man menar att insiders formar Jesuscentrerade gemenskaper som studerar Bibeln, ber, döper och firar Herrens måltid och att detta måste definieras som en församling (ekklesia) i den nytestamentliga betydelsen av ordet även om det inte liknar det som många kristna kallar församling.

Detta är dock inte en ecklesiologi som nedvärderar behovet av församling och gemenskap. Henry H. Riggs argumenterar i motsatt riktning när han menar att ensamma hemliga troende sällan klarar sig i längden. Hans rekommendation är att man bör uppmana den typen av personer att vara öppna med sin tro på Jesus – utan att nödvändigtvis kalla sig för kristen. Genom att bli kvar i sitt sociala sammanhang kan de fortsätta dela evangeliet med målet att en församling kan få formas med fler som börjar följa Jesus.¹¹⁴

Även undersökningen av den östafrikanska rörelsen kan ge en bild av den typ av församlingar som växer fram. 93 % av respondenterna svarar att de regelbundet deltar på ”ekklesia-samlingar”. På frågan var församlingen möts svarar 78 % att man möts i någons hem. 11 % svarar att man möts i en kyrkobyggnad. 11 % svarar att man möts på en annan plats som utomhus eller i en moské. På frågan om hur stor den församling är som personen tillhör svarar 63 % att de är färre än 10 vuxna. 28,5 % svarar att de är mellan 10 och 20 vuxna. 8,5 % svarar att de är fler än 20 vuxna.¹¹⁵

Det här ger en bild av övervägande små församlingar som framförallt möts i människors hem. Detta stämmer väl med tankegångarna om att inte skapa nya församlingsstrukturer utan låta evangeliet spridas i befintliga sociala nätverk och familjestrukturer.

John Jay Travis har tillsammans med sin fru Anna fått medverka till en IMM någonstans i Asien. Travis beskriver något mer ingående hur de församlingar ser ut som har formats där. Han poängterar att han själv inte besöker de olika församlingarnas samlingar utan hans kontakt sker genom

¹¹¹ Talman och Travis (red) 2015, 479-482.

¹¹² Talman och Travis (red) 2015, 555.

¹¹³ Talman och Travis (red) 2015, 139.

¹¹⁴ Talman och Travis (red) 2015, 396.

¹¹⁵ Talman och Travis (red) 2015, 131.

att han handleder och stödjer ledare i olika gemenskaper. Samlingarna är väldigt enkla. Man möts varje vecka. En person leder församlingen. De ber om den helige Andes hjälp att förstå skrifterna. De studerar åtminstone ett kapitel i Injil och använder då en bibelöversättning som är specifikt framtagen för muslimska läsare. De bestämmer sig alltid tillsammans för hur de ska tillämpa det de har läst. De ber för varandra. De äter tillsammans. De bekänner synder för varandra, omvänder sig från dem, förlåter varandra, ber för sjuka i Jesu namn, läser Skrifterna regelbundet med deras familjer och delar regelbundet evangeliet med grannar och släktingar. De tar från det lilla de har och hjälper varandra ekonomiskt och ger till fattiga i sin omgivning. Grupperna leds av den som startade gruppen som sedan utser en medhjälpare.¹¹⁶

Som tidigare nämnts praktiserar de flesta av församlingarna både dop och Herrens måltid. Travis och Woodberry menar att även om de flesta praktiserar dop av nya lärjungar gör de inte det för att indikera byte av religion utan som ett tecken för att förena sig helt med Jesus, ta emot syndernas förlåtelse och påbörja ett nytt liv med honom. Det finns vissa rörelser som ännu inte praktiserar dop i vatten utan som ser sig som döpta andligen genom deras relation till Jesus som döper i den helige Ande. Det senare lyfts dock inte fram som ett ideal. Herrens måltid firas i vissa rörelser i samband med en gemensam måltid då man påminner sig om Jesu offerdöd och syndernas förlåtelse.¹¹⁷

Något som beskrivs som en central praktik i IMMs är det gemensamma bibelstudiet. Det beskrivs aldrig särskilt ingående hur det går till men det omnämns många gånger materialet igenom.¹¹⁸ Förespråkarna för IMMs verkar vara måna om att inte introducera andra skrifter eller material i de här rörelserna utan vill att den tro, teologi och praktik som växer fram ska baseras på Bibeln och den helige Andes ledning. Den typ av bibelläsning som betonas är inte en tematisk läsning utan istället förespråkas en metod där man läser igenom bibelböcker, en text eller ett kapitel i taget, och samtalar om textens innehåll. Talman och Travis kallar detta induktiv bibelläsning.¹¹⁹

Något som lyfts fram som en viktig komponent i bibelläsningen är att samtalet alltid bör mynna ut i hur gemenskapen bestämmer sig för att praktisera det man har läst. Talman menar att det är den typen av lydnadsbaserat lärjungaskap som är det rätta tillvägagångssättet för att komma tillrätta med problem i livsföringen eller felaktigheter i teologin. Istället för att komma med färdiga svar menar han att människor behöver få hjälp att själva hitta svar i Bibeln.¹²⁰

¹¹⁶ Talman och Travis (red) 2015, 139.

¹¹⁷ Talman och Travis (red) 2015, 38.

¹¹⁸ Talman och Travis (red) 2015, 9, 28, 32, 37, 45-47, 49-50, 52, 85, 89, 139-140, 143, 244, 246, 252, 276, 325, 328, 330, 385, 396, 455-457, 459, 462, 480, 491, 497, 499, 533, 557, 562, 605, 626, 628..

¹¹⁹ Talman och Travis (red) 2015, 626.

¹²⁰ Talman och Travis (red) 2015, 261.

Payne ger ett exempel på hur det kan se ut när han berättar om en kvinna som har initierat ett antal gemenskaper av det här slaget:

Mary has started several groups of Muslims who gather to read the *Injil* (New Testament), ask the Holy Spirit how to understand and obey it, and help one another follow Jesus in their Muslim community.¹²¹

Higgins, Jameson och Talman beskriver det här som en process som människor i IMMs blir en del av. De menar att desto mer människor lär känna Jesus desto mindre vikt fäster de vid Mohammed och Koranen. De hävdar också att på grund av det stora fokuset på gemensamma bibelstudier formas en fullt ut evangelikal teologi i dessa rörelser.¹²²

De nätverk av församlingar som växer fram i IMMs beskrivs som i mycket hög grad decentraliserade. För att främja multiplikation av både lärjungar och församlingar förespråkas ett förhållningssätt där kristna västerlänningar bör anstränga sig att inte göra de nya församlingarna beroende av dem. Som jag nämnde tidigare beskriver John och Anna Travis att de inte deltar i de olika församlingarnas samlingar utan påverkar rörelsen endast genom att de stödjer och vägleder den första generation av församlingsledare.¹²³ Payne beskriver på samma sätt att han och hans fru inte deltar i församlingarnas samlingar i den rörelsen som de stödjer. Han påpekar att de flesta i rörelsen inte ens vet vilka han och hans fru är.¹²⁴ Det här förhållningssättet innebär att IMMs i hög utsträckning leds av inhemska ledare.¹²⁵

Mallouhi menar att det är inkarnationen och inte Travis C-skala som behöver vara modellen för församlingsplantering. Han förespråkar visionen av rörelser som är autentiska, inhemska, reproduceringsbara och oberoende av ekonomiska donationer från västvärlden.¹²⁶

Sammanfattning

I IMMs tillämpas en avskalad och organisk ecklesiologi som förespråkarna menar är mer ursprungligt biblisk än de olika institutionella församlingsformer som är vanliga i kristna samfund. Man betonar att församlingar inte är något som ska startas utan snarare att församlingar uppstår i befintliga sociala strukturer när evangeliet slår rot bland människor. Grunden för det här förhållningssättet hämtas i hur Nya Testamentet beskriver församlingen – *ekkelesia* – men också specifikt från Lukasevangeliets tionde kapitel där Jesus sänder sina lärjungar att förmedla evangeliet i mottagliga hushåll.

De praktiker som församlingar i IMMs har, beskrivs i klassiskt bibliska och evangelikala ordalag som bön, bibelläsning, gemenskap, ömsesidig hjälp, hjälp till fattiga, vittna om Jesus,

¹²¹ Talman och Travis (red) 2015, 123.

¹²² Talman och Travis (red) 2015, 45.

¹²³ Talman och Travis (red) 2015, 139.

¹²⁴ Talman och Travis (red) 2015, 123.

¹²⁵ Talman och Travis (red) 2015, 134.

¹²⁶ Talman och Travis (red) 2015, 115.

syndabekännelse, bön för sjuka osv. Det som sticker ut är den specifika formen för bibelstudium. Här betonas delaktighet, samtal och lydnadsbaserat lärjungaskap som behöver utmynna i hur man vill tillämpa bibeltexterna i praktiken.

Här blir det intressant att resonera kring vilka centrala övertygelser de olika praktikerna ger uttryck för utifrån Spjuths definition. Även om det inte är något som uttryckligen nämns i materialet menar jag att många av praktikerna ger uttryck för en stark betoning av det som i baptistisk teologi benämns som det allmänna prästadömet. Detta blir mest konkret i det decentraliserade församlingslivet, den höga delaktigheten och i den specifika metoden för bibelläsning där hela gemenskapen involveras.

Ur den västerländska kyrkans perspektiv blir många IMMs på grund av sin decentraliserade natur i stort sett isolerade från kristna församlingar. Detta skulle kunna ses som ett problem om man eftersträvar strukturerad gemenskap för församlingen i ett globalt perspektiv. Det skulle också kunna ses som en möjlighet om man ser potentialen i hur den här typen av församlingsrörelser kan få sprida evangeliet i helt nya miljöer.

Kapitel 4: Fördjupad analys

I detta kapitel kommer jag att använda mig av begreppen exklusivism, inklusivism, pluralism – och deras underkategorier – samt synkretism för att diskutera hur tro och praktik i IMMs förhåller sig till dessa. Begreppen beskrivs närmare i kapitel 2.2.

4.1 Evangeliet

När det kommer till hur evangeliet beskrivs och förmedlas i IMMs finns det element av både exklusivism och inklusivism. Förespråkarna för IMMs är tydliga med att Jesus är den enda vägen och den fulla uppenbarelsen av Gud. De ger också uttryck för en bibelsyn där Bibelns påståenden alltid måste stå över motstridiga påståenden från Islam eller Koranen och där dessa motstridiga påståenden måste ses som falska. Allt detta är i Wrights terminologi tydliga uttryck för exklusivism.

När det kommer till Wrights delkategorier under exklusivism är det svårt att entydigt placera förespråkarna för IMMs. Kanske beror detta på att materialet inte syftar till att ge svar på den typen av mer soteriologiska frågeställningar. Dessa delkategorier handlar om huruvida det finns en möjlighet att Gud frälser människor genom Jesus utan att de har hört budskapet om honom och kategorierna lyder *absolut inte*, *kanske ja* och *definitivt ja*. Generellt finns det en stor betoningen bland förespråkarna för IMMs på behovet att sprida evangeliet. Det beskrivs som den huvudsakliga motivationen till varför människor som följer Jesus väljer att förbli i en muslimsk identitet. Däremot uttrycker man sig inte på ett sådant sätt att det på ett tydligt sätt går att placera IMMs i någon av dessa tre delkategorier. Om jag ändå skulle göra en bedömning skulle jag säga att man befinner sig i kategorin *absolut inte* och/eller *kanske ja*.

Som konstaterats finns det även element av inklusivism i IMMs och då framförallt Wrights första delkategori som han benämner *uppenbarelse i andra religioner men inte frälsning*. Man lyfter fram många saker som Islam och en biblisk tro på Jesus har gemensamt även om man är tydlig med att Koranen ger en ofullständig och delvis felaktig bild av Jesus. Det är tydligt att man anser att det finns element av uppenbarelse från Gud både i Islam som religion och Koranen som religiös skrift. Däremot menar man inte att Islam eller Koranen i sig skulle kunna förmedla frälsning. Det kan bara ske genom evangeliet om Jesus och hans rike. Element från Islam och Koranen kan dock fungera som bryggor för evangeliet.

Wright's andra delkategori under inklusivism som han benämner *anonyma kristna* är ett förhållningssätt som inte alls är kompatibelt med det som företrädarna för IMMs ger uttryck för. Att ärliga utövare av Islam skulle kunna ses som anonyma kristna och utan egen vetskap bli föremål för Guds frälsning går stick i stäv med resonemangen i materialet. Dels betonar författarna att ingen religion

kan frälsa människor utan att alla människor behöver höra evangeliet om Jesus för att kunna bli frälsta. Dels har man ett mer problematiserande förhållningssätt till begrepp som ”kristen” som man inte ens vill använda om muslimer som aktivt väljer att bli en lärjunge till Jesus.

Wrights tredje kategori *pluralism* faller helt utanför den diskussion som förs i materialet. Utifrån ett pluralistiskt perspektiv är IMMs helt irrelevanta. Varför behöver människor få höra om Jesus och uppmanas att omvända sig för att följa honom om alla religioner är likvärdiga vägar till Gud?

När det kommer till begreppet synkretism är min bedömning att evangeliets innehåll och hur det förmedlas i IMMs inte kan ses som synkretistiskt. Koranen används visserligen flitigt som en brygga för att presentera Jesus men man är tydlig med att Koranens budskap endast är sant i den utsträckning som den överensstämmer med Bibeln. Det är svårt att argumentera för att Bibelns och Koranens budskap bildar någon slags ny syntes i IMMs eftersom Bibeln hela tiden är överordnad.

4.2 Omvändelse och religiös identitet

När det kommer till omvändelse och religiös identitet är det lite svårare att bedöma var företrädarna för IMMs befinner sig i förhållande till Wrights kategorier. Till stor del handlar det om hur man definierar religion i allmänhet och religioner som Islam och Kristendomen i synnerhet. Om man utgår från företrädarnas egna resonemang och definitioner så måste man konstatera att den omvändelse de beskriver sker exklusivt till Jesus och är en tro grundad på Bibeln där andra föreställningar och lojaliteter behöver prövas i det ljuset.

En genomgående fråga hos Wright är om människor i ”andra” religioner kan bli frälsta och då utifrån Kristendomens utgångspunkt. Företrädarna för IMMs har istället det man benämner som en ”suprareligiös” utgångspunkt med ett förhållningssätt där en biblisk tro på Jesus inte placeras i en specifik religion. Istället menar de att alla människor befinner sig i olika religiösa och kulturella miljöer och gemenskaper. I alla religioner finns sådant som stämmer överens med en biblisk tro på Jesus och annat som inte gör det – dock självklart inte i samma utsträckning. Däremot kan ingen av dessa religioner frälsa människor. Det är bara Jesus som frälser. Tankegångarna går ut på att evangeliet behöver ”planteras” i varje kulturellt och religiöst sammanhang och att människor när de omvänder sig till Jesus följer honom *i* det sammanhanget.

Man skulle kunna argumentera för att det här uttrycker ett inklusivistiskt förhållningssätt till religion i allmän och i vårt fall Islam. Samtidigt problematiserar företrädarna för IMMs synen på både religion och på Islam där religion kopplas mer med kultur och mindre med soteriologi. Man skulle också kunna hävda att det här uttrycker ett exklusivistiskt förhållningssätt till både Jesus och Bibeln. Jesus lyfts fram som enda vägen till Gud och högsta lojaliteten för en lärjunge – även en muslimsk sådan. Bibeln lyfts fram som den enda tillräckliga och fullkomliga uppenbarelsen av vem Jesus är

och av Guds vilja. Islam och Koranen kan endast innehålla sanning i den utsträckning de överensstämmer med biblisk tro.

Hur relaterar då synen på omvändelse och religiös identitet i IMMs till begreppet synkretism? Till stor del beror det på från vilken utgångspunkt frågan ställs. Om den som gör bedömningen likt förespråkarna för IMMs ser en biblisk tro på Jesus som något ”supra-religiöst” är det inte fråga om synkretism. Så länge evangeliet om Jesus som det beskrivs i Bibeln får vara högsta auktoritet och allt annat prövas i det ljuset kan en biblisk tro levas ut i en muslimsk kontext likaväl som en västerländsk. Om den som gör bedömningen däremot har kristendomen som religiöst system som utgångspunkt ligger det närmare till hands att definiera IMMs som synkretistiskt. Utifrån det perspektivet har utövarna av IMMs tagit element från Kristendomen och tillsammans med element från Islam skapat en ny religion. Det blir dock viktigt att påpeka att den senare tolkningen benämner IMMs på ett sätt som utövarna själva inte skulle hålla med om. De anser inte att de är utövare av en ny religion. De beskriver Islam som sitt sammanhang, kultur eller religion men att de är lärjungar till Jesus och tror på evangeliet som det beskrivs i Bibeln.

4.3 Församlingsliv

När det kommer till församlingsliv måste vi gå till väga lite annorlunda för att undersöka relationen mellan IMMs och Wrights olika kategorier. Här blir den centrala frågan från vilka källor man hämtar legitimitet för de praktiker församlingen ägnar sig åt. Det är också intressant att se om det finns en skillnad mellan ideal och verklighet så som de beskrivs i materialet.

I allt det som förespråkarna för IMMs ger uttryck för hämtar man sin förståelse av församlingen och dess praktiker från Bibeln i allmänhet och Nya Testamentet i synnerhet. Själva grundtanken är att när evangeliet planteras i befintliga sociala strukturer, som i sin tur befinner sig i specifika religiösa sammanhang, tar nya församlingar form. Även om församlingen växer fram i dessa strukturer så hämtas inte innehållet från de sociala strukturernas religiösa sammanhang utan från den nya tron på Jesus. Alla tidigare kulturella uttryckssätt och religiösa former omprövas utifrån den nya lojaliteten till Jesus. Uttrycker detta exklusivism eller inklusivism? Förmodligen både och. Företrädarna för IMMs menar också att många av rörelserna befinner sig i en process där Jesus och Bibeln ökar i betydelse när människor växer i lärjungaskap medan Koranens betydelse relativiseras.

När det kommer till exempel på den församlingspraktik som beskrivs blir undersökningen från Östafrika intressant. Där skulle den stora användningen av Koranen, både som brygga för att dela evangeliet och i vardaglig läsning, kunna indikera ett tydligt inklusivistiskt förhållningssätt. Å andra sidan gav undersökningen anmärkningsvärt höga siffror när det kom till centrala teologiska frågor där en biblisk tro på Jesus går stick i stäv med Koranen och Islams teologi. Det indikerar att även om

Koranen används i vissa syften är det Bibeln som är högsta auktoritet i lärofrågor, vilket drar åt ett mer exklusivistiskt förhållningssätt. Det finns ett litet inslag av synkretism i den östafrikanska undersökningen som utgörs av den 7 % av respondenterna som svarade att de är frälsta på grund av Mohammeds förböner för dem. Detta är en tydligt muslimsk föreställning som motsäger nytestamentlig teologi. Dock måste 7 % anses vara en låg siffra. Det är nästan förvånande att den inte är högre med tanke på den kontext vari undersökningen är utförd.

Utifrån utgångspunkten som förespråkarna för IMMs har undviks och motarbetas synkretism genom den fortgående induktiva bibelläsningen. Det hävdas aldrig att församlinglivet i IMMs är fritt från synkretistiska inslag. Däremot menar man att synkretistiska inslag är avtagande när IMMs växer i mognad. Utifrån de beskrivningar som materialet tillhandahåller kan jag inte göra en annan bedömningen än att nivån av synkretism är låg i det utlevda församlinglivet.

4.4 Sammanfattning

IMMs har tydliga anknytningspunkter både till exklusivism och inklusivism. Man har en exklusiv syn på Jesus som den enda vägen till Gud och Bibeln som enda skrift som ger en fullkomlig uppenbarelse från Gud. Däremot har man ett något mer svårdefinierat förhållande till Islam. Man problematiserar synen på religioner i allmänhet och Islam i synnerhet. Man menar att ingen religion kan frälsa människor och att evangeliet om Jesus är ”suprareligiöst”. Samtidigt menar man att delar av Islam och Koranen kan innehålla sanning och utgöra bryggor för evangeliet in i människors liv. Att människor blir kvar i sin muslimska religiösa och kulturella miljö när de börjar följa Jesus ses inte som en bekräftelse av allt som Islam innehåller. Jesus utgör den nya lojaliteten och det är endast det i Koranen som överensstämmer med Bibeln som anses vara sant. Det här förhållningssättet till Islam skulle jag utifrån Wrights kategorier beskriva som både exklusivism och inklusivism. Om IMMs bedöms som synkretistiskt eller ej beror till stor del på om man delar deras ”suprareligiösa” utgångspunkt.

Kapitel 5: Avslutande kapitel

5.1 Diskussion kring metodval

I arbetet med den här uppsatsen valde jag att använda mig av ett hermenutiskt och deduktivt förhållningssätt när jag med hjälp av mina frågeställningar undersökte litteraturen. Mitt huvudsakliga syfte var att undersöka hur förespråkarna för IMMs själva uttrycker och beskriver tro och praktik på de tre områden som frågeställningarna anger. Fördelarna med den typen av hermeneutisk metod är att man låter det undersökta objektets egen röst höras. I den bemärkelsen anser jag att jag har lyckats och jag bedömer att Travis, Talman eller någon av de andra förespråkarna för IMMs skulle känna igen sig om de fick möjlighet att läsa den här uppsatsen.

En fara med en hermeneutisk metod är att resultatet alltid kommer att präglas av vem som gör tolkningen. Även om jag anstränger mig kan jag inte göra en tolkning som är helt fri från min kunskap, erfarenhet och person. För att i möjligaste mån undvika den faran och eftersträva intersubjektiv prövbarhet har jag försökt att tolka IMMs utifrån deras egna definitioner och resonemang. Huruvida jag har lyckats med det får andra bedöma.

En annan nackdel med vald metod är att även om jag till viss del avgränsade studien med hjälp av mina frågeställningar blir det möjligen ett väl brett ämne för en C-uppsats. Mer avgränsade och mer kritiska frågeställningar hade varit en väg att gå för att göra uppsatsens innehåll ännu mer intressant. Samtidigt är uppsatsen skriven med vetskapen att det tidigare inte fanns något skrivet på svenska om IMMs. Därför ville jag hitta ett angreppssätt för att ge en någorlunda bred förståelse av den här företeelsen utifrån några centrala frågor och inte snäva av för mycket. Medveten om begränsningarna med min metod är jag ändå nöjd med resultatet.

5.2 Slutsatser och reflektioner

Hur man bedömer IMMs beror till stor del vad man har för utgångspunkt. Detta är något som Leonard N. Bartlotti, doktor i missionsvetenskap, skriver om i ett av de inledande kapitlen till *Understanding Insider Movements*. Bartlotti lyfter fram flera faktorer. Några av dessa är ecklesiologi, synen på relationen mellan Jesus och kulturen, synen på andra religioner och synen på Islam.¹²⁷ I var och en av dessa exempel finns en rad olika synsätt hos olika teologer och missiologer vilket belyser hur komplex bedömningen av IMMs är.

¹²⁷ Talman och Travis (red) 2015, 55-77.

Syftet med den här uppsatsen är inte i första hand att tillhandahålla en bedömning utan en beskrivning utifrån valda frågeställningar tillsammans med analyser av dessa. Så, vilka slutsatser kan man dra? Jag skulle vilja lyfta fram några.

Förespråkarna för IMMs utmanar bilden av evangeliet och dess innehåll. Här ställer man viktiga frågor kring vad de goda nyheterna om Jesus har för innehåll och om det finns element som kyrkan genom historien har format som tillägg till evangeliet. Utifrån ett bibliskt perspektiv är det en berättigad fråga. När Paulus kritiserade dem som till evangeliet lade kravet om omskärelse skrädde han inte orden utan kallade det för ett ”annat evangelium”¹²⁸ och att detta ledde till att man ”föll utanför nåden”¹²⁹. Har evangeliet om Jesus och hans rike ersatts av evangeliet om Kristendomen? Om så är fallet har kyrkan en viktig uppgift framför sig för att hitta tillbaka till ett mer ursprungligt budskap.

Oavsett vilken bild man har av Islam kommer IMMs att erbjuda tydliga utmaningar. Det är inte en helt enkel bild som målas upp. Islam beskrivs som en komplex företeelse som man menar snarare borde beskrivas som en rad olika religiösa och kulturella traditioner. Gemensamt för dessa är att hela livet vävs samman i religion, kultur, politik, familjeliv, vardag och högtider och att en uppdelning mellan dessa är svår för de flesta muslimer. Förespråkarna för IMMs lyfter, från sitt perspektiv, upp positiva sidor hos Islam som alla de bryggor som Koranen och olika muslimska traditioner erbjuder för att presentera Jesus för muslimer. Detta ställer viktiga frågor till de som utifrån ett kristet perspektiv förhåller sig starkt kritiska till alla delar av Islam. Man lyfter också upp andra sidor som att den kunskap som Islam erbjuder om Jesus i sig själv är ofullständig, ibland felaktig samt otillräcklig för frälsning och lärjungaskap. Man lyfter också fram de sidor hos Islam som går stick i stäv med en biblisk tro på Jesus och som muslimska lärjungar behöver ta avstånd från om man vill ge Jesus sin fulla lojalitet. Detta blir en tydlig utmaning till ett allt mer populärt pluralistiskt förhållningssätt till Islam där alla religioner ses som likvärdiga vägar till Gud och där man relativiserar skillnaderna.

Islam kan studeras och beskrivas från en rad olika perspektiv. För det första kan det ske från den ateistiske forskarens perspektiv. För det andra kan det ske från den kristna kyrkans perspektiv. För det tredje kan det ske från perspektivet av muslimska teologer. Det finns självklart ytterligare perspektiv men jag nöjer mig med att nämna dessa här. IMMs erbjuder ett annat typ av perspektiv där Islam beskrivs inifrån men omprövat utifrån en biblisk tro på Jesus. Detta är ett välkommet bidrag som förhoppningsvis fördjupar samtalet och hjälper oss bortom alltför kategoriska beskrivningar.

IMMs erbjuder ett utmanande perspektiv till det traditionella förhållningssättet till konvertering från Islam till Kristendomen. Jag anser att kyrkan har ett stort behov av att reflektera över de här frågorna. Är konvertering från en religion till en annan kyrkans förståelse av det bibliska begreppet

¹²⁸ Galaterbrevet 1:6-9

¹²⁹ Galaterbrevet 5:4

omvändelse? Vad bör det innebära att börja följa Jesus för människor i en muslimsk kontext? Även om det är långt ifrån självklart att anamma det förhållningssätt som förespråkarna för IMMs lyfter fram anser jag att de tillför viktiga perspektiv. I den svenska kontexten har det samtalet ofta kommit i bakgrunden när frågan om konvertiters rätt till asyl istället fokuseras. Det är självklart också en viktig fråga men i det långa perspektivet har kyrkan inget annat val än att ta sig an frågan hur omvändelse relaterar till religiös identitet och kultur.

IMMs utmanar även bilden av församlingen. Små, organiska församlingar multipliceras snabbt och sprider sig i nya områden. De nätverk som växer fram är decentraliserade och ledda av inhemska ledare. De människor som lever i och genom dessa församlingar undervisar varandra genom induktiva bibelsamtal som mynnar ut i det man kallar för lydadsbaserat lärjungaskap. Församlingslivet bygger på att alla är delaktiga och deltar i de gemensamma praktiker som man försöker forma utifrån den gemensamma läsningen av Bibeln. Enligt rapporterna gör enkla människor regelbundna erfarenheter att höra den helige Andes röst, av gudomligt helande från sjukdomar och befrielse från demoner. För bibelläsaren går associationerna snabbt till Apostlagärningarna och det är lätt att se likheter med den typ av församlingsliv som beskrivs där. I det perspektivet ställer den här typen av rörelser viktiga frågor till de kristna kyrkornas många gånger mer institutionella former.

Från ett evangelikalt perspektiv finns det flera saker i framväxande IMMs att vara vaksamma över. Jag skulle vilja nämna två.

För det första behöver man vara vaksam över en alltför långtgående inklusivism och även riskerna för synkretism. Utifrån ett evangelikalt förhållningssätt blir Koranens och Bibelns roll i dessa framväxande rörelser en avgörande fråga. Förespråkarna för IMMs menar att den teologi som formas fullt ut är evangelikal på grund av de intensiva bibelstudierna. Samtidigt används Koranen flitigt både i personlig läsning och som en brygga för att berätta om Jesus. Det är svårt att bedöma vilken auktoritet dessa troende tillskriver Koranen. Enligt förespråkarna för IMMs är det Bibeln som är högsta auktoritet och det som formar både liv och lära. Hur dessa rörelser kommer att utveckla sig i förlängningen kan bara framtiden utvisa.

För det andra behöver man fundera över synen på religion. I ett evangelikalt synsätt har det alltid funnits en religionskritik där man pekar på att människor riskerar att sätta sin tillit till religiösa ritualer istället för Jesus. Tro tar sig alltid religiösa uttryck men frågan blir hur djupt rotad man kan vara i en religiös miljö som efterföljare till Jesus. Frågan är ur ett evangelikalt perspektiv inte unik för den muslimska kontexten utan lika aktuell i exempelvis en katolsk eller protestantisk kontext.

Delar av den amerikanska evangelikala diskussionen kring IMMs är starkt polariserad. Det finns gott om både varma förespråkare och skarpa kritiker. Istället för att välja ståndpunkt för eller emot hoppas jag att kyrkan väljer en generös men vaksam väg.

Min förhoppning är att den här uppsatsen kan få leda till fördjupade samtal, vidare reflektioner och fortsatt forskning om framväxten av IMMs.

5.3 Förslag till fortsatt forskning

För den här uppsatsens syften valde jag relativt breda frågeställningar för att kunna tillhandahålla en beskrivning av IMMs som kan bli en utgångspunkt för samtal och fortsatt forskning. Ett spår för fortsatt forskning skulle kunna vara att använda sig av smalare frågeställningar på samma material. Här ser jag en mängd intressanta alternativ. Några exempel: Hur ser relationen ut mellan Bibeln och Koranen i IMMs? Hur ser man i IMMs på profeten Mohammed och hur skiljer sig detta synsätt från olika kristna och muslimska synsätt? Vilken roll får befintliga patriarkala strukturer när evangeliet sprids och församlingar formas i IMMs?

Ett annat uppslag för fortsatt forskning skulle vara att i någon form jämföra teologin i IMMs med evangelikal teologi. Förespråkarna för IMMs säger sig vara evangelikala och att den teologi som formas i dessa rörelser fullt ut är evangelikal. För att undersöka detta påståande närmare skulle man exempelvis kunna jämföra teologin som uttrycks i *Understanding Insider Movements* med Lausanne-deklarationen för att undersöka likheter och skillnader.

En tredje idé till fortsatt forskning hade varit att undersöka hur de förhållningssätt som beskrivs bland förespråkarna för IMMs skulle kunna fungera i en västerländsk, mångkulturell och missionell kontext. Det skulle man exempelvis kunna göra genom att jämföra *Understanding Insider Movements* med någon eller några missionella teologer och undersöka graden av kompatibilitet.

Källförteckning

Tryckta källor

- Coleman, Doug. 2011. *A Theological Analysis of the Insider Movement Paradigm from Four Perspectives*. Pasadena: WCIU Press.
- Dyrness, William A. 2016. *Insider Jesus, Theological reflections on new christian movements*. Downers Grove: InterVarsity Press.
- Garrison, David. 2014. *A wind in the house of Islam, How God is drawing Muslims around the world to faith in Jesus Christ*. Monument: WIGTake Resources.
- Parshall, Phil. 1998. "DANGER! New Directions in Contextualisation". *EMQ* 34 (4), 404-410.
- Sahlberg, Göran och Roland Spjuth (red). 2015. *Praktiker med mening. Kvalitativ metod i församlingsnära studier*. Örebro: Örebro teologiska högskola.
- Talman, Harey och John Jay Travis (red). 2015. *Understanding Insider Movements, Disciples of Jesus within diverse religious communities*. Pasadena: William Carey Library.
- Travis, John Jay. 1998. "The C1-C5 Spectrum: A Practical Tool for Defining Six Types of 'Christ-Centered Communities' ('C') Found in the Muslim Context". *EMQ* 34 (4), 411-415.
- Wright, Chris. 2002. *Den enda vägen? Jesus och religionerna*. Örebro: Libris.

Internet

Europe's Growing Muslim Population, 2017, online:

<http://www.pewforum.org/2017/11/29/europes-growing-muslim-population/>.

Nationalencyklopedin, synkretism. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/synkretism>
(hämtad 2019-03-13).